

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ
Národní orgán pro koordinaci

**Strategický rámec politiky soudržnosti
2028+ v ČR**

červenec 2025

1	Úvod – manažerské shrnutí	3
2	Shrnutí procesu stanovení návrhu priorit pro období 2028+ 	9
2.1	Časová osa prací na návrhu priorit	9
2.2	Analýza klíčových strategických a politických dokumentů	9
2.3	Zapojení územních, hospodářských a sociálních partnerů	9
2.4	Zapojení rezortů	10
2.5	Zapojení odborné veřejnosti	11
2.6	Expertní poradní orgán MMR	11
2.7	Popis procesu závěrečné syntézy	11
3	Shrnutí aktuálního stavu přípravy víceletého finančního rámce 2028+ a související legislativy na evropské úrovni	13
4	Územní dimenze	14
5	Návrh tematických priorit pro politiku soudržnosti v ČR po roce 2027	17
5.1	Adaptace na změnu klimatu, udržitelné využívání zdrojů a ochrana životního prostředí & Doprava & Energetika	17
5.2	Vzdělávání & Výzkum a Inovace & eGovernment a kyberbezpečnost & Podnikání & Digitalizace	23
5.3	Demografické změny	33
5.4	Obrana a odolnost	42
6	Role finančních nástrojů v implementaci politiky soudržnosti v ČR 2028+	45
7	Pozice ČR k podobě programů Interreg, MV fondů a rybářství po roce 2027	47
7.1	Pozice ČR k budoucnosti programů Interreg	47
7.2	Vztah politiky soudržnosti a fondu pro vnitřní věci	49
7.3	Rybářství / akvakultura	49
8	Závěr	50
9	Přehled dokumentů, ze kterých vychází Strategický rámec	50
10	Seznam zkratk & vysvětlení odborných pojmů	50

1 Úvod – manažerské shrnutí

Vzhledem k očekávanému úbytku prostředků v rámci politiky soudržnosti v příštím programovém období (od r. 2028), jakož i k očekávané nižší alokaci pro Českou republiku (ČR), bude nutné prioritizovat a vybrat klíčové oblasti a konkrétní nástroje, které budou podpořeny z budoucí politiky soudržnosti. Předpokládané snížení alokace pro ČR povede k tomu, že financování z EU nebude pokrývat dosavadní rozměr financovaných projektů a aktivit. Součástí strategického rámce jsou **návrhy tematických priorit pro politiku soudržnosti (PS) 2028+**. Materiál Strategický rámec politiky soudržnost 28+ v ČR (Strategický rámec) je výchozím bodem pro vyjednávání s Evropskou komisí (EK) a zahájení diskuse nad budoucí podobou PS v ČR a bude dále rozpracován. Po zveřejnění návrhu víceletého finančního rámce (VFR) a příslušné legislativy k PS dojde k aktualizaci Strategického rámce. EK pracuje pro příští programové období s pojmem Jednotný národní plán, jehož součástí bude i tento Strategický rámec.

- Ministerstvo pro místní rozvoj – Národní orgán pro koordinaci (MMR-NOK) se přípravě programového období 2028+ věnuje na základě usnesení vlády č. 474 ze dne 10. července 2024.
- Navrhované tematické priority uvedené v kapitole 5 pokrývají všechny v současnosti klíčové oblasti: obrana, konkurenceschopnost, demografická změna, digitální a zelená tranzice.
- Návrh tematických priorit vznikl na základě doporučení nezávislých expertů, analýz, evaluací, strategií a dále na základě připomínek územních, sociálních a hospodářských partnerů a rezortů
- Nástroje pro řešení problémů přiřazujeme k identifikovaným hlavním problémům tak, aby pomohly odstranit jejich příčiny
- Při posuzování vhodnosti nástrojů pro EU fondy jsme brali v potaz, zda:
 - je nástroj definován v prioritách nebo politikách EU
 - je nástroj ukotven v klíčových strategických dokumentech na evropské / národní úrovni
 - je nástroj považován za prioritní shodně experty, rezorty a územními, hospodářskými nebo sociálními partnery
 - nástroj vyžaduje financování z veřejných zdrojů
 - nejsou k dispozici jiné veřejné nebo EU zdroje dedikované na obdobný nástroj řešení
 - půjde o investiční náklady vedoucí ke změně stavu, nikoliv o substituci provozního financování
 - je nástroj řešení vhodný k návratné (nebo kombinované) formě podpory
 - společně s dalšími opatřeními (např. reformami) se podporou nástroje řešení dosáhne systémové změny v identifikovaném hlavním problému.
 - je náročnost implementace nástroje řešení v prostředí EU fondů pro ŘO a příjemce přiměřená
- U některých nástrojů rovnou indikujeme preferenci **návratné (nebo kombinované) formy podpory** – finančního nástroje.¹ Nejedná se ale o konečný výčet, a i u těchto nástrojů **nevylučujeme možnost čistě dotační podpory u dílčích aktivit, kde je to objektivně žádoucí** (nicméně předpokládáme větší orientaci na FN). Konkrétní forma financování bude rozpracována v dalších fázích přípravy Strategického rámce.

¹ Vymezení pojmu návratné (nebo kombinované) podpory viz kapitola 6 Role finančních nástrojů v implementaci politiky soudržnosti v ČR 2028+, str. 40

- Snažili jsme se už v této fázi akcentovat nové priority v oblasti **obran a odolnosti**. Mezi oblastmi s dvojím využitím patří:
 - dobudování páteřní sítě silnic
 - výzkum a podnikání
 - vzdělávání
 - podpora IZS, zázemí
 - podpora včasného varování
 - podpora připravenosti obyvatelstva na krizi
 - posílení odolnosti kritické infrastruktury
 - podpora telemedicíny
 - podpora pokrytí vysokorychlostním internetem
- U řady navrhovaných nástrojů budeme zároveň přispívat k naplňování **závazků ČR na EU úrovni**, ať už v oblasti digitální nebo zelené tranzice:
 - ČOV
 - biodiverzita
 - oběhové hospodářství
 - OZE
 - energetická účinnost a úspory energie
 - dobíjecí infrastruktura
 - eGovernment
 - pokrytí internetem
 - digitalizace podniků

MMR připravilo dvě varianty tematických priorit; první varianta, tzv. ekonomická, zahrnuje užší výběr tematických priorit, které mají největší potenciál přinést systémové, ekonomické a inovační přínosy. Druhá varianta obsahuje širší počet prioritních nástrojů řešení napříč sektory.

1. Varianta č.1, tzv. ekonomická

Životní prostředí & Energetika & Mobilita



Vzdělávání & Výzkum a Inovace & Podnikání

Podpora výzkumu, vývoje (dotační) a inovací (návratná)	Podpora výzkumné infrastruktury	Podpora mezisektorové spolupráce, transferu znalostí a komercializace / zhodnocování výzkumu, vývoje a inovací	Návratné / kombinované financování a poradenství pro start-upy a spin-offy
Návratná / kombinovaná podpora zavádění nových technologií průmyslu 4.0 ve firmách	Návratné / kombinované investice do brownfieldů	Podpora škol s vyšším počtem socioekonomicky a sociokulturně znevýhodněných žáků	Zvýšení účasti ve STEAM vzdělávání a podpora STEAM kompetencí

Odolnost & eGovernment a kyberbezpečnost & Digitalizace

Posílení odolnosti veřejné správy, veřejnosti a záchranných složek na mimořádné události a krizové situace	Digitalizace veřejných služeb, veřejné správy, justice
Kyberbezpečnost veřejných služeb, veřejné správy a strategické infrastruktury	Rozvoj veřejných i neveřejných sítí internetu pro veřejnou správu, obyvatele, podniky a další aktéry

Sociální a zdravotní oblast & Bydlení

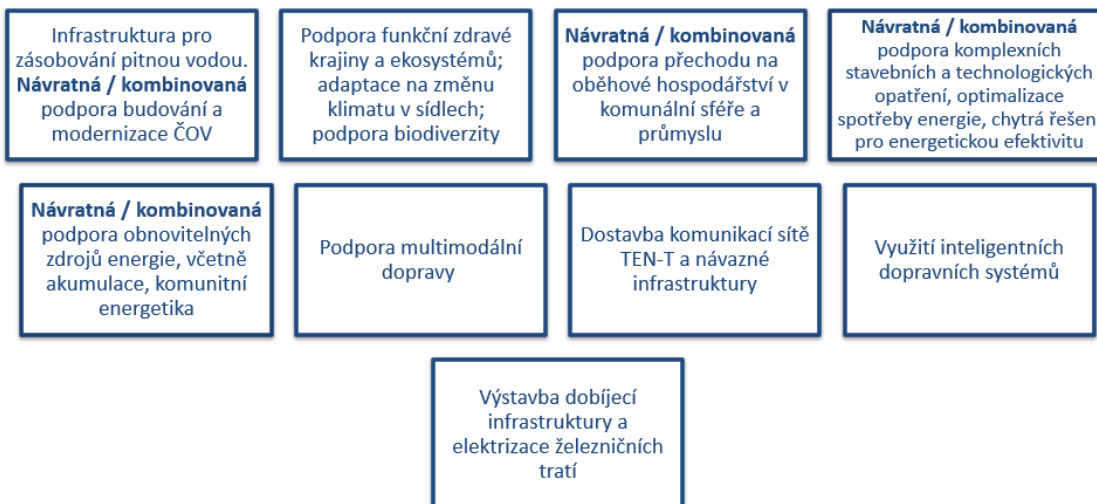
Zlepšení dostupnosti a
kvality sociálních a
zdravotních služeb

Komplexní podpora
znevýhodněných skupin

Investice v dostupném
bydlení

Výstavba, rekonstrukce a
nákup bytů pro sociální
bydlení a zajištění
dostupnosti návazných
podpůrných služeb

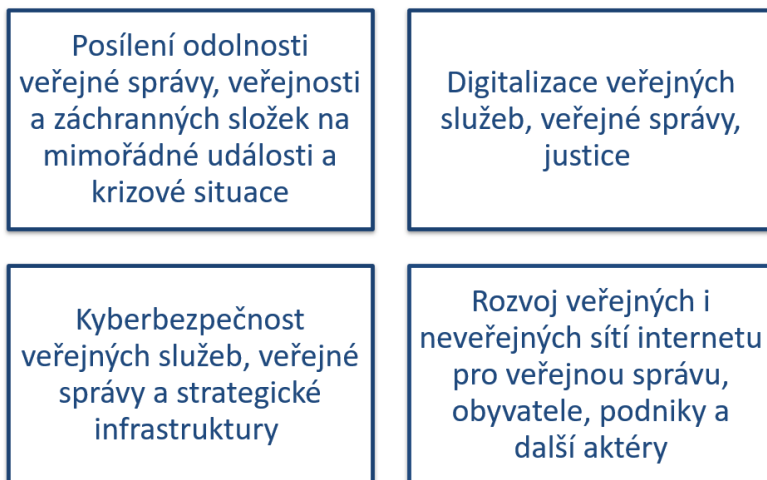
Životní prostředí & Energetika & Mobilita



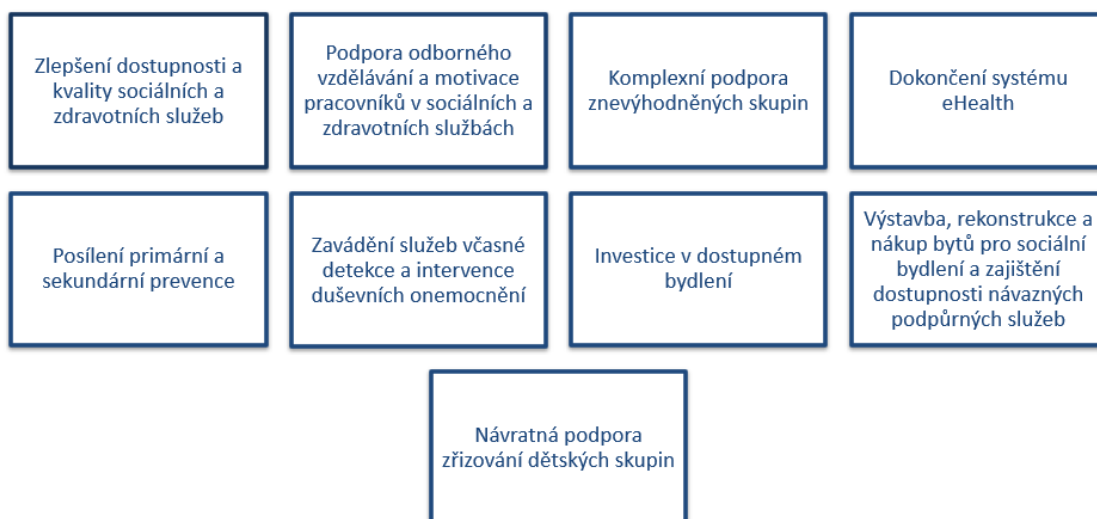
Vzdělávání & Výzkum a Inovace & Podnikání



Odolnost & eGovernment a kyberbezpečnost & Digitalizace



Sociální a zdravotní oblast & Bydlení



Dokument v kapitole 5 rozepisuje všechny nástroje řešení dle varianty 2 (širší, nezúžené varianty).

2 Shrnutí procesu stanovení návrhu priorit pro období 2028+

2.1 Časová osa prací na návrhu priorit

	8/2024	9/2024	10/2024	11/2024	12/2024	1/2025	2/2025	3/2025	4/2025	5/2025
Analýza strategických a politických dokumentů										
Zapojení územních a sociálních partnerů										
Zapojení rezortů										
Zapojení odborné veřejnosti										
Expertní poradní orgán MMR										
Mezirezortní připomínkové řízení										
Závěrečná syntéza										

2.2 Analýza klíčových strategických a politických dokumentů

Při přípravě návrhu Strategického rámce jsme vycházeli z několika základních strategických a politických materiálů. Na národní úrovni to byla zejména **Hospodářská strategie ČR: Česko do top 10 a Rezortní priority ve Strategické agendě EU na období 2024–2029**. Přihlédnuto bylo také k, do té doby známým, územním prioritám a programovému prohlášení vlády.

Z pohledu evropského pak byly využity **Politické priority EK**, které stanovují hlavní cíle a strategické směry pro období 2024-2029, a **Draghiho zpráva o konkurenceschopnosti z roku 2024**. Rovněž byly zohledněny závazky ČR vůči EU v různých oblastech.

Při přípravě byly rovněž zohledněny zkušenosti s implementací z minulých let, které jsou shrnuty v evaluacích. Nejvíce relevantní byla výsledková evaluace Dohody o partnerství 2014-2020.

Prioritní témata, která zmíněné dokumenty obsahovaly, byla bez dalšího věcného hodnocení seskupena do základních témat pro jednání Expertního poradního orgánu MMR (EPO) a na jejich základě též vznikla struktura jednání EPO a diskuze s dalšími partnery.

2.3 Zapojení územních, hospodářských a sociálních partnerů

Ministerstvo pro místní rozvoj vedlo rozsáhlé konzultace s hospodářskými, sociálními a územními partnery v souladu s principem partnerství. Zapojení partnerů do přípravy návrhu priorit probíhalo především na společných platformách, jakými byly: rozšířená Rada pro EU fondy na pracovní úrovni,

Národní stálá konference, Pracovní skupina Koheze MMR a Mezuregionální poradní skupina MMR. Někteří partneři proaktivně zasílali v průběhu roku 2025 své pozice k budoucnosti EU fondů 2028+. Partneři přispěli svými odbornými znalostmi a zkušenostmi, což umožnilo doplnit a upřesnit již existující podklady expertů (EPO) a precizovat finální návrh Strategického rámce. Spolupráce různorodých subjektů, od neziskových organizací, podnikatelských svazů až po zástupce veřejné správy zajistila mnohostranný přístup, který zahrnul různé pohledy a zkušenosti.

- Do prioritizace se zapojili zástupci za Radu hospodářské a sociální dohody ČR (RHSD): Unie zaměstnavatelských svazů ČR, Svaz průmyslu a dopravy ČR, Českomoravská konfederace odborových svazů, Asociace odborů, Konfederace zaměstnavatelských a podnikatelských svazů ČR, Svaz obchodu a cestovního ruchu ČR, Sdružení podnikatelů a živnostníků ČR.
- Rovněž sociální a územní partneři spolupracovali na Strategickém rámci. Jednalo se o tyto partnery: Hospodářská komora, Asociace krajů ČR, Hlavní město Praha, Svaz měst a obcí ČR, Spolek pro obnovu venkova, Sdružení místních samospráv, Národní síť MAS, zástupci strukturálně postižených regionů, Rada vlády pro záležitosti romské menšiny, Rada pro výzkum, vývoj a inovace, Rada vlády NNO, Rada vlády pro rovnost žen a mužů, Veřejný ochránce práv, Česká biskupská konference, Český statistický úřad, Technologická agentura ČR, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, Úřad vlády ČR.
- Subjekty zastupující občanskou společnost: Asociace nestátních neziskových organizací České republiky, Centrum pro dopravu a energetiku, Centrum pro komunitní práci, z.s., Cirqueon, z. ú., Česká rada dětí a mládeže, Charita ČR, ERGO Network, Gender studies, o.p.s., KOUS Vysočina, Národní asociace dobrovolnictví, Partnerství pro městskou mobilitu, z. s., Středisko ekologické výchovy SEVER a Zelený kruh.

2.4 Zapojení rezortů

V době přípravy dokumentu probíhaly bilaterální schůzky na úrovni vrchních ředitelů sekcí, zodpovědných za financování z fondů EU, případně za věcně příslušné prioritní oblasti. Na těchto setkáních byly představovány dosavadní kroky a harmonogram přípravy programového období 2028+ na úrovni EK, harmonogram přípravy Strategického rámce a dosavadní výstupy prioritních oblastí, definované Expertním poradním orgánem. Vzhledem k detailní analýze strategických dokumentů, realizované MMR-NOK, byly diskutovány zejména nově definované potřeby rezortů, vyplývající z aktuálních demografických a socioekonomických trendů a z nově přijaté a připravované legislativy na úrovni ČR i EU, aby mohly být vzaty do úvahy při zpracování finální verze dokumentu. Byly realizovány schůzky s níže uvedenými ministerstvy a orgány státní správy:

- Úřad vlády
- Ministerstvo financí
- Ministerstvo průmyslu a obchodu
- Ministerstvo dopravy
- Ministerstvo životního prostředí
- Ministerstvo zemědělství
- Ministerstvo pro místní rozvoj
- Ministerstvo práce a sociálních věcí
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
- Ministerstvo zdravotnictví
- Ministerstvo kultury
- Ministerstvo vnitra
- Ministerstvo obrany

Ministerstva se dále účastnila jednání Rady pro EU fondy na pracovní úrovni, kde Ministerstvo pro místní rozvoj průběžně představovalo návrhy tematických priorit.

2.5 Zapojení odborné veřejnosti

Odborná veřejnost byla s návrhem Strategického rámce seznámena prostřednictvím kulatého stolu, který proběhl 16. 4. 2025. Na něm byla představena výchozí situace, za které materiál vzniká, a také problémy a návrhy řešení, na které by měla být zacílena politika soudržnosti ČR v následujícím období. Za přítomnosti části odborníků zapojených do práce Expertního poradního orgánu proběhla panelová diskuse, v níž měli zástupci odborné veřejnosti možnost položit otázky a vyjádřit své argumenty. Diskuse byla doplněna interaktivním hlasováním o klíčových prioritách. Jako hlavní priority byly odbornou veřejností identifikovány: Výzkum a inovace; Digitalizace; Vzdělávání a trh práce.

2.6 Expertní poradní orgán MMR

Expertní poradní orgán byl ustanoven s cílem získat nezávislý apolitický pohled odborníků na priority ČR v kontextu přípravy budoucího programového období. Byl tak rozšířen počet platform fungujících na národní úrovni pro široký dialog o problematice financování z fondů EU. Celkem byly ustanoveny čtyři pracovní skupiny sdružující cca 50 odborníků. Skupiny byly tematicky zaměřeny na následující oblasti: Makroekonomie, strategie a fiskální kontext, Demografie a stárnutí, Vzdělávání a inovace a Udržitelnost. Průřezově byla řešena problematika územní dimenze.² Každá pracovní skupina se sešla čtyřikrát nad vybranými tématy, a navíc ještě proběhla dvě společná jednání všech skupin dohromady. Cílem bylo vytipování budoucích klíčových oblastí podpory, vhodných nástrojů řešení a jejich prioritizace. Výstupy těchto setkání byly základem návrhu tematických priorit pro politiku soudržnosti v ČR 2028+.

2.7 Popis procesu závěrečné syntézy

Materiál vznikl na základě propojení všech výše popsanych vstupů, přičemž jeho cílem **byla identifikace klíčových problémů a nástrojů řešení pro politiku soudržnosti 2028+**. Základní struktura vznikla na základě analýzy strategických dokumentů na národní a evropské úrovni. V ní byly následně ve spolupráci s Expertním poradním orgánem identifikovány klíčové problémy, které byly rozpracovány do jednotlivých matic obsahující základní příčiny a na ně navazující možnosti řešení. Matice byly poté doplněny o vstupy jednotlivých resortů, územích, sociálních a hospodářských partnerů.

Výsledný soubor potenciálních nástrojů byl poté vyhodnocen z hlediska několika parametrů:

Parametr	Definice
Alokace	Potřebná alokace, která by vyřešila identifikovaný problém.
Charakter aktivit	• inovativní charakter aktivit (řešení je třeba hledat) • reformní, systémová změna • legislativní změna • investice • vzdělávání
Typ nákladů ve vazbě na charakter aktivit	Typ nákladů ve vazbě na charakter aktivit • provozní náklady

² [Seznam-clenu-expertniho-poradniho-organu.pdf.aspx](#)

	• investiční náklady • bez přímých nákladů (např. legislativní změny)
Předchozí zkušenost s různými typy nástrojů	Informace, zda už bylo dané téma podpořeno z EU fondů a jakým nástrojem – dotace, finanční nástroje. Posuzování potenciálu pro návratnou (nebo kombinovanou) formu podpory.
EU fondy	Posouzení, zda se u nástroje řešení má jednat spíše o soukromé nebo veřejné financování. Posoudit, z jakých nástrojů bylo/bude podpořeno dané téma v tomto programovém období/případně v nadcházejících letech (ESF, EFRR, Modernizační fond, státní rozpočet...)

V rámci posuzování byly upřednostněny nástroje, jejichž náklady jsou v souladu s možnostmi předpokládaných zdrojů politiky soudržnosti, a u kterých se nepředpokládá možnost financování z jiných zdrojů (Modernizační fond, SKF, přímo řízené programy apod.).

Zároveň bylo snahou co nejvíce omezit budoucí financování provozních nákladů průběžných veřejných politik, **jejichž financování by v případě nadále přetrvávající potřeby měl převzít státní rozpočet a zajistit jejich stabilitu a udržitelnost**, a naopak zaměřit se primárně na výdaje a investice jednorázového charakteru s vyšší přidanou hodnotou a multiplikačním efektem směrem k budoucnosti.

Zohledněny pak byly dosavadní zkušenosti s vybranými nástroji, byť v tomto bodě je potřeba zdůraznit, že zkušenosti jsou vždy omezené podmínkami a pravidly, za jakých byl daný nástroj využíván, a změna těchto podmínek může výrazně změnit dosahované výsledky (např. přechod z dotace na finanční nástroj, změna pravidel apod.). **Výsledkem je návrh tematických priorit v kapitole 5.**

Užší varianta, tzv. ekonomická

Při výběru tematických priorit pro ekonomickou variantu jsme posuzovali několik klíčových kritérií, na základě kterých byly identifikované oblasti s nejvyšším potenciálem přínosu a zároveň byly eliminovány ty, které by mohly vést k nižší efektivitě využití prostředků. Tímto způsobem jsme vytvořili užší výběr tematických priorit, které mají největší potenciál přinést systémové, ekonomické a inovační přínosy.

Kritéria pro užší prioritizaci

1. **Přílišná atomizace bez jasného multiplikačního efektu**
2. **Vysoký rozptyl prostředků do aktivit s nízkým dopadem na HDP**
3. **Neřeší systémové příčiny problémů**
4. **Časová relevance problému a naléhavost řešení**
5. **Bez synergických efektů (větší důraz na zabránění možných duplicit)**

3 Shrnutí aktuálního stavu přípravy víceletého finančního rámce 2028+ a související legislativy na evropské úrovni

Nové globální výzvy vyžadují přehodnocení stávajících politik a fondů EU takovým způsobem, aby se EU stala silnější a jednotnější. **Strategická agenda na období 2024-2029**, schválená Evropskou Radou dne 27. června 2024, by měla zajistit více suverenity a lépe připravit EU na řešení okamžitých i budoucích globálních výzev. Je založena na třech pilířích:

- **prosperující a konkurenceschopná Evropa;**
- **silná a bezpečná Evropa;**
- **svobodná a demokratická Evropa.**

S ohledem na zmíněné pilíře mezi **hlavní priority EK** patří:

- **posílení konkurenceschopnosti a zvýšení životní úrovně občanů** (tj. ekologická a digitální transformace; podpora bydlení; hlubší jednotný trh v oblasti energetiky; udržitelné a odolné zemědělství; podpora prostředí pro inovace a podnikání; investice do vzdělávání);
- **větší obranná připravenost** (tj. zvýšení výdajů a investic do obrany; podpora Ukrajiny; posílení odolnosti a připravenosti předcházet krizím; řešení migrace; rozšiřování EU);
- **ochrana demokracie** (tj. ochrana zásad právního státu a občanské společnosti; prosazování celosvětového míru).

Na úrovni EU se v současné době intenzivně diskutuje podoba budoucího víceletého finančního rámce (VFR), jehož návrh by měl být zveřejněn v červenci 2025. V únoru 2025 EK zveřejnila dokument s názvem „**Cesta k příštímu víceletému finančnímu rámci**“³, ve kterém jsou nastíněny úvahy o tom, jak přizpůsobit dlouhodobý rozpočet EU vyvíjejícím se potřebám a prioritám. Nové úvahy hovoří o:

- zpracování plánu **pro každou zemi s klíčovými reformami a investicemi** navrženého a prováděného ve spolupráci s vnitrostátními, regionálními a místními orgány;
- zřízení **Evropského fondu pro konkurenceschopnost**, který bude podporovat strategická odvětví a kritické technologie;
- přepracování **financování vnější činnosti EU**.

EU je odhodlána posílit svou dlouhodobou konkurenceschopnost a zvýšit životní úroveň občanů, a to z ekonomického i sociálního hlediska. To může vést k **většímu tlaku na prioritizaci investic, provádění klíčových reforem, snížení alokace pro politiku soudržnosti** ve prospěch jiných oblastí/politik (např. obrana) a zvýšení tlaku na **zapojení soukromých investic a využívání finančních nástrojů ve větší míře**. V současné době se intenzivně diskutuje rovněž o podobě politiky soudržnosti 2028+. Zveřejnění konkrétních legislativních návrhů k budoucí politice soudržnosti lze očekávat ve druhé polovině 2025.

Vzhledem k očekávanému úbytku prostředků v rámci politiky soudržnosti, jakož i k očekávané nižší alokaci pro ČR a konsolidaci prostředků ze státního rozpočtu nebude možné zachovat dosavadní rozměr a způsob financování projektů a aktivit. Bude tedy nutné se **intenzivněji zaměřit na efektivní čerpání z jiných zdrojů v rámci VFR, zejména z přímo řízených programů**. Kromě podpory využívání těchto programů považujeme za klíčové **efektivní nastavení synergií a doplňkovosti** mezi politikou soudržnosti a zmíněnými programy. Nastavení a podpora synergických efektů zohlední dosavadní zkušenosti s osvědčenými nástroji, jakož i případné nově dostupné nástroje na podporu

³ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/ip_25_486

synergií a doplňkovostí. Cílem bude nejen motivovat žadatele k účasti v přímo řízených programech, ale také maximalizovat potenciál prostředků z evropského rozpočtu. Stěžejní bude mj. nastavení synergií s novým zamýšleným **Fondem pro konkurenceschopnost**. Evropský fond pro konkurenceschopnost má být hlavním a systémovým nástrojem pro podporu evropské konkurenceschopnosti, zejména v oblasti strategických technologií, inovací a průmyslu s vysokou přidanou hodnotou. Národní a regionální nástroje (včetně koheze) by měly tento fond vhodně doplňovat, ale neměly by jej nahrazovat ani duplikovat. Kohezní politika zůstává důležitá pro regionální rozvoj, sociální soudržnost a vyrovnávání rozdílů, ale podpora špičkových technologií, inovací a strategických průmyslových kapacit má být v příštím období koncentrována prioritně do zamýšleného Evropského fondu pro konkurenceschopnost. Nastavení doplňkovosti koheze a Evropského fondu pro konkurenceschopnost bude záviset na mechanismu a na parametrech podpory v jednotlivých pilířích Fondu.

Byť nejsou jeho kontury přesně známy, očekává se, že bude jednou z nejvýznamnějších přímo řízených položek příštího VFR, ať už jde o jeho zaměření nebo o jeho rozpočet. V tomto ohledu naváže MMR na **dosavadní spolupráci s národními kontaktními místy** pro tyto programy, potažmo s relevantními gesčními resorty.

S ohledem na neznalost budoucí podoby tematické podpory v dalších nástrojích (Modernizační fond, Sociálně-klimatický fond, Fond pro konkurenceschopnost a další) budou identifikované tematické priority znovu posouzeny po zveřejnění legislativy a vyjasnění podpory 2028+. Již nyní je zřejmé, že některé oblasti budou podporovány v několika nástrojích, což ČR dlouhodobě nepodporuje. Tyto významné překryvy hrozí například u oblasti energetiky.

4 Územní dimenze

Po několika programových obdobích, v nichž ČR díky masivnímu přílivu prostředků politiky soudržnosti celkově silně rostla, což se však nedá tvrdit o jejích jednotlivých krajích a nižších geografických jednotkách, přichází čas, kdy se územní dimenze musí dostat do centra zájmu. Politika soudržnosti musí naplnit svůj příspěvek k vyváženému rozvoji regionů, který je pro ni deklarován v primární legislativě EU⁴. Přestože je nyní silně prosazována úloha politiky soudržnosti jako prostředku ke znovunabytí konkurenceschopnosti EU, nesmí být opomenuto základní poslání politiky soudržnosti, jímž je „snižování rozdílů mezi úrovní rozvoje různých regionů a na snížení zaostalosti nejvíce znevýhodněných regionů“ a naše snaha při přípravě nového programového období musí směřovat k vyvážené kombinaci těchto složek.

V posledních letech se na úrovni EU i v ČR diskutuje o vhodném způsobu uplatnění územní dimenze. Za slibný je možno považovat trend k územně specifickému nastavení intervencí (*place-based approach*), který přinese územím prosperitu a přispěje k udržitelné konvergenci i na nižší než národní úrovni.

Intervence by se dle tohoto nového paradigmatu měly opírat o územně specifické strategie podporující silné stránky regionů pomocí vhodné kombinace aktivit směřujících k jejich vyváženému rozvoji včetně využití osvědčených forem integrovaného územního rozvoje. Tento přístup reaguje jak na požadavek zvyšování regionální konkurenceschopnosti a zapojení do progresivních hodnotových řetězců, tak zároveň umožňuje řešení regionálních problémů, které by mohly regiony výhledově ohrožovat a mít

⁴ čl. 174 Smlouvy o fungování Evropské unie

negativní hospodářské, sociální či environmentální dopady na území i lidi v něm a v krajním případě rozkolísat politické prostředí regionů.

ČR jej považuje za vhodný kompenzační mechanismus vůči doposud nevhodně a bez reflexe negativních územních dopadů paušálně uplatňované tematické koncentraci, především EFRR. Cestou územně specifického přístupu k intervencím politiky soudržnosti, jež nemají plošný charakter a je u nich identifikovatelná územní dimenze, by se v budoucím období měla vydat i ČR a její regiony.

Ve fázi přípravy nebyla územní dimenze stanovena jako specifický cíl, nýbrž je považována za integrální součást všech specifických cílů. I proto byli součástí přípravných prací probíhajících na platformě EPO přední čeští geografové a experti na územní dimenzi, kteří posuzovali a zdůrazňovali potřebu identifikace územního rozměru navrhovaných intervencí.

Územní dimenze politiky soudržnosti má mnoho aspektů a neměla by být omezována či přiřazována k jednomu nebo několika z nich. Při implementaci se často zaměřuje za naplňování integrovaných nástrojů (ITI a CLLD), které patří k osvědčeným implementačním nástrojům. Územní dimenzi můžeme identifikovat u všech intervencí, které nejsou uplatňovány plošně na celém území státu, ale vztahují se jen na určitá území (v odlišných územních kontextech je nutné jiné řešení) či v nich mají různou intenzitu nebo odlišné územní důsledky. Nejlepší vodítko pro identifikaci územní dimenze představuje Strategie regionálního rozvoje ČR 21+ (SRR), která je ze zákona⁵ přímo vázána na konkrétní programové období. Stejně tak tomu bude i pro programové období 2028+, ale vzhledem k tomu, že práce na přípravě SRR 28+ budou probíhat paralelně s přípravou uvedeného období, je a v nynější fázi přípravy bude využívána stávající platná SRR 21+.

V dalším průběhu přípravy nového programového období bude územní dimenze specifikována do větších detailů. Platformou, na níž se budou odehrávat zásadní jednání k územní dimenzi, je Mezuregionální poradní skupina.

V kapitole 5 náleží územní dimenzi zvláštní sloupec tabulky, v němž se uvádí, zda vybrané problémy a navrhované nástroje jejich řešení územní dimenzi mají či nikoli. V případě, že územní dimenzi mají, jsou popsány její charakteristiky a příklady typických území, v nichž se budou intervence koncentrovat, nejčastěji v souladu s tématy SRR⁶, ale může jít i o venkovská či jinak definovaná území, vždy dle intenzity výskytu problémového jevu. Dále se mohou intervence koncentrovat například do sociálně vyloučených lokalit dle metodiky MMR (OSZ) s přihlédnutím ke koordinovanému přístupu k sociálnímu vyloučení (KPSV). Tato metodika však v sobě neobsahuje nástroj pro rozpoznání sociálně vyloučených lokalit, které se mohou nacházet i na území obcí s nižší mírou sociálního zatížení. K identifikaci obcí s vysokou zátěží sociálním vyloučením bude využíván index sociálního vyloučení, s tím, že bude doplněn o identifikační nástroj izolovaných sociálně vyloučených lokalit v obcích s nižším indexem sociálního vyloučení.

Přestože jsou témata SRR rovnocenná, ve skutečnosti znamená *vyvážená kombinace složek* zmíněná v úvodu kapitoly významnější zohlednění problémů a bariér, na něž narážejí strukturálně postižené kraje (uhelné regiony) a hospodářsky a sociálně ohrožená území. V kapitole 5 jsou proto intervence v těchto územích zdůrazněny. Rozvoj v těchto územích, by akcelerovala jejich cílená podpora, kterou mohou využívat v aktuálním programovém období 2021-27, do budoucna v odůvodněných případech i

⁵ Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, ve znění pozdějších předpisů

⁶ Metropole; aglomerace; regionální centra a jejich venkovské zázemí; strukturálně postižené kraje; a hospodářsky a sociálně postižená území.

posílená. Vedle podpory finanční se musí jednat i o nadstandardní podporu rozvoje lidského kapitálu a institucí, což je v souladu s doporučeními EK z roku 2024.

V případě identifikace a charakteristiky územní dimenze v kapitole 5 se nejedná o vyčerpávající informaci, spíše o naznačení současného vnímání problematiky a obsah tohoto sloupce se může měnit s dalším upřesňováním textů ve sloupcích identifikovaných problémů a navrhovaných nástrojů jejich řešení. Zmínka o koncentraci v tomto sloupci neznamena soustředění všech dostupných zdrojů pouze na označené území, ale to, že mu bude vedle vyššího objemu finančních prostředků, než obdrží zbytek území, věnována i další nadstandardní péče (například formou podpory projektové přípravy) ze strany státu či krajů, subjekty z něj mohou být bodově zvýhodněny apod. Výše podpory a její proporce vůči zbytku území a způsob zvýhodnění předmětných území budou předmětem dalších jednání.

5 Návrh tematických priorit pro politiku soudržnosti v ČR po roce 2027

Ve všech relevantních projektech (realizovaných v níže identifikovaných prioritních nástrojích) v rámci politiky soudržnosti 2028+ v ČR navrhujeme horizontální preferenci témat STEP⁷, RIS3⁸ a duálního využití při výběru projektů k podpoře.

U nástrojů, kde je indikovaná návratná (nebo kombinovaná) forma podpory není vyloučena i možnost čistě dotační podpory u dílčích aktivit, kde je to žádoucí (nicméně návratná forma podpory by měla být prioritní).

Jako průřezová témata, která budou horizontálními zásadami, vnímáme mj. problematiku nediskriminace, přístupnosti a rovnosti žen a mužů a podporu principů udržitelného rozvoje.⁹

*Jako průřezové téma vnímáme mj. i podporu rovnosti, začlenění a participace Romů.*¹⁰

Možnost využití institutu společenství obcí tam, kde to bude tematicky vhodné.

Navrhované priority jsou koncipovány podle logické posloupnosti:

Řešený problém → Prioritní nástroj řešení¹¹ → Zdůvodnění (vysvětlení řešení problému) → Územní dimenze

5.1 Adaptace na změnu klimatu, udržitelné využívání zdrojů a ochrana životního prostředí & Doprava & Energetika

Řešení problematiky změny klimatu, zdravého životního prostředí a snižování množství znečištění, ochrany a obnovy přírody, udržitelného využívání zdrojů je základní podmínkou pro zachování kvalitního života ve všech regionech ČR. Přejít na udržitelné formy dopravy a robustní odpovídající dopravní infrastruktura spolu se zajištěním dostatečného množství cenově dostupné energie jsou elementárními podmínkami dalšího rozvoje konkurenceschopné a bezpečné společnosti. Oblast je stěžejní i z pohledu plnění příspěvku EU k Pařížské dohodě, cílů udržitelného rozvoje (Agenda 2030) a implementace Zelené dohody pro Evropu. Základem pro spokojený život je rovněž zachování kvalitního vystavěného prostředí jako předpokladu funkčního veřejného prostoru, podporujícího

⁷ Nařízení (EU) 2024/795 (včetně pozdějších a souvisejících úprav) a Sdělení Komise C/2024/3209 Pokyny k některým ustanovením nařízení (EU) 2024/795, kterým se zřizuje Platforma strategických technologií pro Evropu (STEP), zřizují Platformu STEP na podporu kritických a nově vznikajících strategických technologií a jejich hodnotových řetězců v příslušných odvětvích.

⁸ RIS3 je koncept strategie inteligentní specializace inovační politiky, jehož cílem je podpořit silné stránky států a regionů, zejm. v oblasti výzkumu a inovací.

⁹ Toto platí i bez ohledu na to, zda bude nadále uplatněn koncept horizontálních zásad.

¹⁰ Doporučení Rady ze dne 12. března 2021 o rovnosti, začlenění a účasti Romů, 2021/C 93/01

¹¹ Nejedná se o integrovaný nástroj

fyzické i duševní zdraví lidí, komunitní život, participaci a snižující sociální rozdíly a další nerovnosti. Na úrovni regionů, měst i obcí je vhodné využívat SMART řešení, založená na koncepčním přístupu.

Adaptace na změnu klimatu, udržitelné využívání zdrojů a ochrana životního prostředí			
Řešení navržených prioritních oblastí významně přispěje ke zvýšení připravenosti ČR na změnu klimatu, k přechodu na oběhové hospodářství a zkvalitnění a posílení odolnosti vodohospodářské infrastruktury. Jedná se o oblasti významně dopadající do fungování municipalit. Uvedená řešení vycházejí z cílů a závazků ČR, platné nebo aktuálně připravované legislativy a příslušných strategií. Podmínkou rozvoje oběhového hospodářství v ČR je urychlené plnění exekutivních povinností na úrovni státní správy (novelizace příslušných vyhlášek, norem, metodik apod.). V případě recyklace je dlouhodobým limitujícím aspektem potřebného rozvoje nedostatečný odbyt recyklovaných výrobků. Kromě zvýšení podílu využití recyklovaných výrobků či materiálů ve veřejných zakázkách je vhodné řešit jejich vyšší cenu zvýhodněním jejich využití v projektech při stanovení podmínek čerpání dotací nebo FN.			
Řešený problém	<u>Prioritní</u> nástroj řešení problému	Zdůvodnění	Územní dimenze
Nedostatek infrastruktury a technologií pro přechod na oběhové hospodářství, nízká míra využití recyklovaných materiálů a potřeba zavádění udržitelných materiálů	Návratná (nebo kombinovaná) podpora přechodu na oběhové hospodářství v komunální sféře a průmyslu - opatření k předcházení vzniku komunálních a průmyslových odpadů - infrastrukturní a technologická řešení vedoucí k vyšší materiálové recyklaci a jinému využití odpadů (vč. podpory sběru a třídění odpadů) - podpora technologií k získávání a zpracování druhotných surovin či výroby výrobků s jejich obsahem, snižování materiálových vstupů ve výrobě	Využívání recyklovaných nebo druhotných materiálů prokazatelně minimalizuje environmentální dopady v průběhu celého životního cyklu (LCA) a zároveň umožňuje náhradu primárních surovin. Plnění povinností a závazných cílů pro ČR vyplývajících z platné legislativy EU: (předcházení vzniku odpadů; zvýšení úrovně recyklace komunálních odpadů; snížení skládkování; zvýšení recyklace obalových odpadů; zvýšení podílu recyklátu u plastových výrobků apod.	Předpokládá se plošná podpora.
Nedostatečná infrastruktura a využití technologií pro řešení	- infrastruktura pro zásobování pitnou vodou, ochrana vodních zdrojů a budování záložních zdrojů vody.	Přetrvávajícím problémem i výzvou do budoucna je slabá připravenost na nedostatek vody, kdy stávající zásobování pitnou vodou není dostatečně odpovídající. Rovněž je	Plošně s koncentrací do oblastí zvýšeného výskytu problémového jevu.

nedostatku vody a zhoršující se kvality vody	Opatření ke zpomalení odtoku, pro vsak, retenci a akumulaci srážkové vody včetně jejího dalšího využití, opatření pro řízenou dotaci podzemních vod - návratná (nebo kombinovaná) podpora budování a modernizace ČOV a kanalizací v souvislosti s novelizací směrnice o čištění městských odpadních vod, včetně podpory úspory vod v průmyslu - podpora úspory vody a recyklace vč. digitalizace vodního sektoru pro lepší monitoring a kontrolu	potřeba zlepšit ochranu vodních zdrojů a jejich zabezpečení. Je potřeba zlepšit kvalitu vyčištěné vody (vysoké náklady jsou očekávány v souvislosti s plněním směrnice o čištění městských odpadních vod).	Regiony zatížené adaptačními problémy růstu (metropolitní oblasti a aglomerace), ale i menší obce nesplňující zákonné požadavky, regiony trpící suchem.
Potřeba zvýšení adaptace na změnu klimatu, zajištění ochrany a obnovy cenných složek přírody a krajiny	- podpora adaptace na změnu klimatu v krajině, revitalizace a renaturace vodních toků a niv, přírodě blízká a preventivní protipovodňová opatření vhodně kombinovaná s opatřeními technickými, snižování degradace půdy, komplexní projekty revitalizace krajiny po těžbě nerostných surovin - podpora adaptace na změnu klimatu v sídlech, a to zejména prostřednictvím modrozelené infrastruktury, včetně rozvoje připravenosti na krizové situace - podpora funkční zdravé krajiny a ekosystémů; podpora biodiverzity – ochrana a péče o přírodu a krajinu (péče o druhy a přírodní stanoviště, obnova přirozených vodních a lesních ekosystémů, krajinné prvky)	Jedná se o klíčové opatření proti dopadům změny klimatu. Zajištění funkčních ekosystémů v krajině, důležitých pro řešení řady problémů (vodní režim, eroze, opylovači a další, biodiverzita, živinové cykly) vyžaduje plošnou implementaci ekosystémových opatření zaměřených na ochranu a údržbu stávajících, a zejména na obnovu poškozených a degradovaných prvků krajiny. Jedná se o legislativní požadavek (Nature Restoration Law), zároveň je to oblast, kde jsou dotační prostředky nezbytné. Rovněž zajištění ochrany a monitoringu půdy vychází z připravované legislativy.	U části intervencí se předpokládá plošná podpora. V případě revitalizace krajiny po těžbě koncentrace do SPR. Obecně koncentrace do oblastí zvýšeného výskytu problémového jevu. Metropolitní oblasti a aglomerace, intravilány obcí. zásahy do volné krajiny

Doprava			
V ČR stále není dokončena téměř třetina páteří dálniční sítě. To vede k omezení ekonomického potenciálu ČR i jednotlivých regionů. Nedostatečná dopravní spojení posilují trend stěhování do velkých měst a zvyšují tak socioekonomické rozdíly mezi jádrovými a periferními oblastmi. Současně přetrvává vysoká náročnost a délka správního a přípravného řízení staveb dopravní infrastruktury (především žádosti o stavební povolení, získávání stanoviska EIA, atd.), které prodlužuje a zdražuje výstavbu a klade vysoké nároky na kapacity soukromého i veřejného sektoru. Doprava v ČR je energeticky náročná a téměř výhradně závislá na fosilních palivech. Tento stav má za následek vysoké emise CO₂ a zhoršenou kvalitu ovzduší s dopadem na zdravotní stav obyvatelstva. Současně tato závislost představuje geopolitické riziko. V roce 2023 tvořila bezemisní vozidla (BEV) 0,3 % aktivních vozidel. V ČR je nedostatečná síť nabíjecích stanic (4664 nabíjecích bodů v r. 2023, pouze necelá třetina z nich je však rychlonabíjecí), která navíc vykazuje nízkou kompatibilitu. V ČR je jeden z nejvyšších podílů automobilizace v EU. Ve větších městech závislost na automobilové dopravě, která je výrazně méně prostorově efektivní než alternativní MHD, způsobuje kongesci, nižší efektivitu dopravy, znečištění a zhoršení zdravotního stavu obyvatelstva. V roce 2023 připadalo 600 automobilů na 1000 obyvatel, jde tedy o 7. nejvyšší poměr v EU. Dalším problémem je vysoký podíl silniční nákladní přepravy. Vinou nedostatečné spolehlivosti a chybějících kapacit multimodální dopravy byla roce 2022 železniční doprava zodpovědná za 22 % přepravních výkonů, v roce 2013 to bylo 28 % ČR patří mezi evropskou špičku ve výzkumu inteligentní dopravní systémy (ITS), přesto je však jejich využití v dopravní síti nedostatečné. To vede k nenaplnění potenciálu především pro zvýšení plynulosti dopravy a z ní vyplývající zvýšené bezpečnosti, rychlosti přepravy a kapacity úseků dopravní sítě. Klíčovým benefitem ITS je také nižší spotřeba paliva, která může zásadním způsobem snížit energetickou a environmentální zátěž dopravního sektoru.			
Řešený problém	Prioritní nástroj řešení problému	Zdůvodnění	Územní dimenze
Vysoký podíl silniční nákladní přepravy a individuální osobní dopravy	Podpora multimodální dopravy - Zvýšení kapacity hlavních železničních tahů pro nákladní dopravu - Podpora multimodálního a ekologického přístupu k osobní dopravě s výjimkou nákupu dopravních prostředků	Přesun nákladní přepravy ze silnic přinese snížení environmentální zátěže, zvýšení bezpečnosti provozu, snížení vytíženosti a opotřebení dopravní infrastruktury. Možnosti přesunu nákladní dopravy na železnice v současnosti naráží na limity kapacity hlavních železničních tahů, které jsou významně vytížené osobní dopravou. Multimodální přístup snižuje závislost na individuální automobilové dopravě. Díky	Plošně s koncentrací do oblastí zvýšeného výskytu problémového jevu

		tomu dojde k odlehčení silniční infrastruktury, snížení emisí a hluku, zvýšení bezpečnosti dopravy.	
Nedokončená síť páteřních silničních komunikací a železničních tratí TEN-T	Dostavba komunikační sítě TENT-T, městských obchvatů a návazné infrastruktury spojnic k síti TENT-T	Dostavba dálniční a železniční sítě, významných napojení a obchvatů je klíčová pro zajištění dopravního napojení regionů na jádrové oblasti a zahraničí, a tudíž vyšší míru naplňování zvýšení jejich ekonomického potenciálu.	Koncentrace na vedení páteřních spojnic (sítě) TEN-T a chybějících úseků mimo TEN-T Primárně dle strategií MD a pro návaznou infrastrukturu a spojnice k síti TEN-T také HSOÚ a periferní oblasti
Nedostatečné podmínky pro urychlení dekarbonizace dopravy. Nedostatek nabíjecích a plnicích stanic, zejména pro nákladní a železniční dopravu a nízký rozsah elektrizace železniční dopravy	Výstavba infrastruktury pro nabíjecí a vodíkové stanice (v návaznosti na silniční infrastrukturu dle AFIR) a elektrizace tratí	Nedostatečná dobíjecí a plnicí infrastruktura představuje zásadní překážku pro dekarbonizaci dopravy, zejména u nákladní přepravy jsou existující kapacity zcela nedostatečné.	Plošně s koncentrací do oblastí zvýšeného výskytu jevu – dle SRR.
Neefektivní řízení provozu v dopravě, včetně nedostatečné úrovně bezpečnosti	Využití inteligentních dopravních systémů (ITS, C-ITS)	ČR je na špičkové úrovni ve výzkumu ITS, zaostává ale v jejich zavádění. Zavádění inteligentních systémů řízení v dopravě zvyšuje plynulost provozu tím i kapacitu dané infrastruktury, zrychluje dopravu, snižuje energetickou náročnost a zvyšuje bezpečnost.	Koncentrace do oblastí zvýšeného výskytu problémového jevu.

Energetika			
Řešení navržených oblastí významně přispěje k zajištění spolehlivé, bezpečné a k životnímu prostředí šetrné dodávky energie pro potřeby obyvatelstva a ekonomiky ČR, a to za konkurenceschopné a přijatelné ceny. Navržená řešení vycházejí ze základních strategických dokumentů ČR (Vnitrostátní plán ČR v oblasti energetiky a klimatu, Politiky ochrany klimatu v ČR a Státní energetické koncepce ČR) i stávající legislativy za dodržení principu Energy Efficiency First a při zohlednění nejvyšších standardů v oblasti energetické účinnosti.			
Řešený problém	Prioritní nástroj řešení problému	Zdůvodnění	Územní dimenze
Přetrvávající závislost ČR na importovaných fosilních zdrojích energie	Návratná (nebo kombinovaná) podpora obnovitelných zdrojů energie, včetně akumulace Projekty energetické nezávislosti a komunitní energetiky	Zvýšením podílu energie z OZE ČR sníží svoji závislost na dovážených fosilních zdrojích a posílí své plnění klimatických závazků. Pro stabilizaci distribuce je nutné řešit zároveň akumulaci energie.	Předpokládá se především plošná podpora. Případná koncentrace do oblastí zvýšeného výskytu problémového jevu. V některých nástrojích koncentrace do SPR.
Snižování energetické náročnosti a emisí skleníkových plynů ve všech sektorech/dekarbonizace	Návratná (nebo kombinovaná) podpora komplexních stavebních a technologických opatření, optimalizace spotřeby energie, chytrá řešení pro energetickou efektivitu (smart grids, měření, řízení poptávky) - Snížování energetické náročnosti a emisí ve veřejném sektoru (vč. památkově chráněných budov) - Snížování energetické náročnosti a emisí v podnikatelském sektoru - Snížování energetické náročnosti v domácnostech Bude upřesněno v návaznosti na další vývoj legislativy a existenci dalších zdrojů financování.	Snižování energetické náročnosti představuje klíčový nástroj pro dosažení cílů ČR v oblasti energetiky, klimatu a hospodářské udržitelnosti. Zároveň přispívá ke snížování emisí skleníkových plynů, zvyšování energetické bezpečnosti a snižování závislosti na dovozu energií, zvyšování konkurenceschopnosti podniků.	Předpokládá se především plošná podpora. V některých nástrojích koncentrace do SPR.

5.2 Vzdělávání & Výzkum a Inovace & eGovernment a kyberbezpečnost & Podnikání & Digitalizace

Vzdělávání a inovace jsou klíčovými faktory pro budoucí rozvoj ČR. Česká ekonomika se jeví méně dynamická ve srovnání s jinými zeměmi, a je proto nezbytné postavit se novým výzvám v podobě rychlého technologického pokroku a přizpůsobit jim vzdělávací systém, stejně jako systém podpory vědy a výzkumnou infrastrukturu. ČR má v rámci EU nejnižší podíl žen ve výzkumu. Nezbytné je podpořit transfer znalostí od výzkumných institucí k příjemcům ze soukromého i veřejného sektoru, které je zapojí do svých produktů nebo procesů a zvýší tak svoji přidanou hodnotu, či společenskou relevanci. České hospodářství pozvolna přechází od ekonomického modelu levné práce ke znalostní ekonomice, především ambiciózní podniky čeká přechod k průmyslu 4.0. Potenciálem pro znalostní posun ekonomiky a čím dál významnějším zaměstnavatelem jsou start-upy a spin-offy. Limitujícím faktorem zůstává stav digitalizace veřejné správy i podniků, stejně jako digitální infrastruktura. Zároveň je nutné čelit rozvíjejícím se kybernetickým hrozbám.

Napříč ekonomickými sektory se projevuje nedostatek lidských zdrojů. Ten je zvláště patrný v souvislosti s potřebou vysoce kvalifikovaných odborníků potřebných pro zajištění (technologického) rozvoje ekonomiky. Posun k podpoře individuálního talentu v rámci vzdělávání se tak jeví jako nevyhnutelný. Pro budoucí rozvoj inovací je klíčové vytvářet ve škole prostředí, které podporuje kreativitu a podnikavost.

Vzdělávání v ČR nefunguje jako tzv. sociální výtah, děti socioekonomicky a sociokulturně znevýhodněných rodičů obvykle nezískají dostatečnou kvalifikaci, která by vedla v posunu v jejich kvalitě života, či získání kvalitního zaměstnání. Tito lidé by přitom s dostatečnou kvalifikací mohli pomoci s řešením nedostatku lidských zdrojů. V některých regionech přispívá nedostatek ambicí k dosažení vyšší kvalifikace související se socioekonomickou strukturou obyvatel a následný odliv mozků k ekonomické stagnaci. Škola musí proto také přispívat také k vyrovnání startovacích a životních podmínek žáků.

Výzkum a inovace			
V oblasti výzkumu a inovací ČR limituje nedostatečné financování základního výzkumu v některých (zejm. technických, sociálně-vědních a humanitních) oborech. Výzkumné projekty jsou často krátkodobé a inkrementální. V hodnocení vědců jsou preferovány publikace a patenty nad licenčními a spin-off aktivitami. ČR má rozvinutou síť výzkumných organizací, inovačních center a transferových institucí, přesto zůstává výzvou efektivní přenos výsledků výzkumu do praxe, vyšší míra komercializace a rozvoj inovací s vysokou přidanou hodnotou. V oblasti transferu znalostí a technologií, stejně jako v podpoře komercializace výzkumu, bude možné navázat na nový zákon o výzkumu, vývoji, inovacích a transferu a podpořit jeho implementaci. Dle výsledkové evaluace Dohody o partnerství 2014–2020 se podniky zaměřují spíše na inovace nižších řádů.			
Řešený problém	Prioritní nástroj řešení problému	Zdůvodnění	Územní dimenze

ČR jako mírný inovátor v rámci EU	Podpora výzkumu, vývoje a inovací - dotační podpora výzkumu a experimentálního vývoje, včetně nástrojů pro ověřování výsledků formou proof of concept - rozsáhlejší výzkumné projekty pouze "mission oriented"¹² - finanční nástroje na podporu zavádění ověřených inovací do praxe - podpora (případně iniciace) stálých matchingových fondů veřejných a soukromých prostředků (zapojení endowmentů) pro průběžnou dotační podporu (i dlouhodobých a riskantních) výzkumných a vývojových projektů, proof of concept ověření a pro navazující návratnou podporu zavádění inovací do praxe - podpora akademických a výzkumných pozic typu "chairs", zejm. v oblastech Key Emerging Technologies, veřejného zdraví, veřejné správy a obranného výzkumu – včetně rozvoje průmyslových doktorátů	Navržené nástroje řešení pokrývají celý cyklus pro podpory českého výzkumu, vývoje a inovací. Ke stávající dotační podpoře výzkumu doplňují rovněž návratné financování pro zavádění inovací do praxe. Zvyšují důraz na dlouhodobé výzkumné projekty a na jejich orientaci na výsledky, spíše než výstupy. Podporí průlomovější výzkum namísto doplňkového výzkumu. Nástroje zároveň umožní v souladu s Draghiho zprávou přivést další soukromý kapitál do podpory vědy. Podpora chairs usnadní transfer znalostí mezi akademickou a podnikatelskou sférou a přispěje ke kvalitnějšímu výzkumu a vývoji. Uvedené aktivity přispějí k posílení pozice ČR v oblasti výzkumu, vývoje a inovací.	Plošně s koncentrací do oblastí zvýšeného výskytu problémového jevu a s akcentem na SPR.
ČR jako mírný inovátor v rámci EU	Podpora modernizace již existující výzkumné, inovační a technologické infrastruktury pro výzkumné organizace a podniky - nutné stavební úpravy financovány primárně návratnou (příp. kombinovanou) formou podpory - výstavba nové infrastruktury pouze návratnou (příp. kombinovanou)	Podpora modernizace výzkumné infrastruktury pomůže vytvořit prostředí, kde bude možné kvalitní výzkum a inovace snadno provádět a testovat. Přispěje zároveň k posílení partnerství mezi výzkumnými organizacemi a podniky.	Koncentrace do metropolí a aglomerací, s akcentem na SPR.

¹² Jedná se o holistický přístup, kdy jsou přeformulovány vybrané společenské výzvy (sociální, ekonomické, životního prostředí) na omezený počet širokých výzkumných a inovačních "misi". Ty by měly mobilizovat řadu hráčů a investorů, včetně těch na národní úrovni a vyvolat akce v různých disciplínách, sektorech a institucích.

	formou podpory a se zaměřením na oblasti Key Emerging Technologies		
ČR jako mírný inovátor v rámci EU	Podpora mezisektorové spolupráce, transferu znalostí a komercializace / zhodnocování výzkumu, vývoje a inovací např.: - zavedením permanentních Proof of Concept fondů (nebo průběžných výzev), které rychle pokryjí náklady na patentovou ochranu, prototypování a ověření tržního potenciálu; - zavedením matching fondů / fondů rizikového kapitálu, kde EU fondy navýší příspěvky/investice od soukromých firem; - posílením technology transfer offices ve výzkumných organizacích; - podporou platform inovačního matchmakingu - podporou „industrial chairs“, ve výzkumných organizacích jako nástroje systematické spolupráce s firmami	Nízká schopnost efektivně převádět výsledky výzkumu do tržních produktů způsobuje, že české podniky nedostatečně využívají dostupný inovační potenciál. Zlepšením mezisektorové spolupráce a posílením technologického transferu se zrychlí cesta od výzkumu k tržně úspěšným inovacím, čímž se výrazně zvýší přidaná hodnota produktů českých firem a jejich konkurenceschopnost v globálních hodnotových řetězcích. Investice do transferu znalostí umožní, aby se výsledky výzkumu, nebo výstupy kreativních odvětví, promítly do komerčně úspěšných inovací, které následně posilují pozici české ekonomiky. Bude kladen důraz na knowledge valorization, tedy maximalizaci dopadů transferu, včetně společenských.	Předpokládá se především plošná podpora. V některých nástrojích koncentrace do SPR, HSOÚ a periferních území dle zjištěné problémovosti.

eGovernment a kyberbezpečnost & digitální infrastruktura			
Nadále není dobudován eGovernment a digitalizovány klíčové veřejné služby. V oblasti kyberbezpečnosti čelíme exponenciálnímu nárůstu a vysoké sofistikovanosti hrozeb pro veřejnou správu, veřejné služby i kritickou infrastrukturu. Stále není dobudována digitální infrastruktura, chybí především v odlehlých místech.			
Řešený problém	<u>Prioritní</u> nástroj řešení problému	Zdůvodnění	Územní dimenze

Nízká efektivita fungování veřejné správy a veřejných služeb	Digitalizace veřejných služeb, veřejné správy a justice např. formou strategických projektů; eGovernment cloudu; datových fondů; kompetenčních center; zavádění AI, SMART cities;	Pokračující podpora digitalizace veřejných služeb a veřejné správy umožní dokončit připravované strategické projekty a posune ČR dál k naplnění EU závazku na poskytování elektronické identity a online veřejných služeb). Jedná se zároveň o důležitý předpoklad konkurenceschopné ekonomiky a rozvoje obcí a regionů, potažmo veřejné správy na všech úrovních.	Obecně jde o plošnou podporu. V případě nízké efektivity VS – koncentrace do oblastí zvýšeného výskytu problémového jevu. Podpora především do SPR a HSOÚ, kde nízká kvalita veřejné správy snižuje absorpční kapacitu a efektivitu investic.
Rychlý rozvoj kybernetických hrozeb	Kyberbezpečnost veřejné správy, veřejných služeb a strategické infrastruktury (s důrazem na energetickou infrastrukturu) např. formou podpory strategických projektů; zlepšení povědomí veřejnosti o postupech v případě ohrožení	Pokračující podpora kyberbezpečnosti umožní dokončit připravované strategické projekty a posílí odolnost veřejné správy a klíčové infrastruktury vůči novým hrozbám.	Předpokládá se především plošná podpora.
Nedostatečná kapacita pevných a mobilních sítí internetu, brzdící rozvoj ČR	Rozvoj veřejných sítí elektronických komunikací, zejména vysokokapacitních optických sítí pro přístup k internetu pro obyvatele, podniky a další socioekonomické aktéry. Rozvoj neveřejných sítí veřejné správy a kritické infrastruktury, včetně mobilních základnových stanic pro zajištění pokrytí území v případech výpadku.	Další rozvoj infrastruktury pro internetové připojení umožní přechod k průmyslu 4.0, moderním dopravním řešením a digitalizaci veřejné správy. Podpora zároveň pomůže pokročit k dosažení evropských cílů gigabitové společnosti (rozvoj pokrytí 5G a rychlost připojení Gbit / s)	Koncentrace do oblastí zvýšeného výskytu problémového jevu, v tomto případě především bílá místa v pokrytí. Koordinace výstavby veřejných a neveřejných sítí s ohledem na specifika kritické infrastruktury státu pro případ krizových stavů.

Podnikání & Digitalizace podniků			
Nízká přidaná hodnota produktů a služeb, generovaných v ČR vychází především z podprůměrné digitalizace, automatizace a robotizace českých podniků, nízké schopnosti převést výsledky výzkumu do praxe a komercializovat je. Souvisí i s nesebevědomou cenotvorbou, nízkým postavením v hodnotových řetězcích a prodejem svých kapacit, znalostí nebo času namísto prodeje konečného produktu / řešení. Problémem je někdy také absence mezinárodních ambicí českých firem. Překážkou je nadále špatná dostupnost počátečního a rozvojového kapitálu, především pro začínající firmy a neschopnost si tyto firmy s potenciálem v ČR pomoci vhodné start-up/scale-up podpory udržet. Nevyužitým potenciálem je větší míra podnikatelské aktivity žen. V některých regionech je pak problémem historická dominance velkých zaměstnavatelů a nedostatečný rozvoj sektoru služeb. Příležitostí je pak nové využití brownfieldů, a to nejen pro podnikatelské účely. V oblasti pokrytí sítěmi 5G patří ČR ke špičce EU. Naopak pokrytí pevným vysokorychlostním internetem je hluboko pod průměrem EU, přičemž pokrytí pevným internetem je problematické především ve venkovských oblastech. V oblasti digitalizace podniků, digitálních dovedností a digitální infrastruktury má ČR stanovenou řadu explicitních závazků v rámci tzv. digitální dekády 2030.			
Řešený problém	Prioritní nástroj řešení problému	Zdůvodnění	Územní dimenze
Nízká přidaná hodnota produktů a služeb, generovaných v ČR	Návratné (nebo kombinované) financování a poradenství pro start-upy a spin-offy - preference kombinace veřejného a soukromého rizikového kapitálu - preference podniků s vysokým inovačním potenciálem (zejména v oblasti AI a dalších strategických technologií) - návaznost na existující finanční nástroje z veřejných prostředků - podpora vzniku a rozvoje začínajících firem v regionech	Podpora usnadní nadějným začínajícím firmám získat kompetence a kapitál na rozvoj/expansi. Bez cílené podpory mají inovativní start-upy omezený přístup k rizikovému kapitálu a expertním znalostem, což brzdí jejich schopnost vyvíjet konkurenceschopné produkty s vysokou přidanou hodnotou. Zavedení kombinované návratné podpory pomůže překonat počáteční bariéry, urychlí růst firem a zvýší dlouhodobou konkurenceschopnost české ekonomiky.	Předpokládá se především plošná podpora. V některých nástrojích koncentrace do SPR, HSOÚ a periferních území.
Nízká přidaná hodnota produktů a služeb, generovaných v ČR	Návratná (nebo kombinovaná) podpora zavádění nových technologií průmyslu 4.0 ve firmách	Díky zavedení nových technologií zvýší podpořené firmy svou produktivitu, a tím i	Předpokládá se především plošná podpora.

	- především automatizace, digitalizace, robotizace, AI, cloud computing, big data - zaměřeno na zvednutí celkové technologické úrovně podniku a případně na jeho přechod z role subdodavatele k činnostem s vyšší přidanou hodnotou - preference firem s mezinárodními ambicemi (definovat např. dle ekonomické přidané hodnoty a přítomnosti – nebo plánu expandovat na zahraničních trzích) - podpora duálního vzdělávání	konkurenceschopnost. Bez implementace moderních technologií průmyslu 4.0 hrozí českým podnikům zaostávání za zahraniční konkurencí kvůli nižší produktivitě, vyšším výrobním nákladům a omezené schopnosti inovovat. Návrtná (nebo kombinovaná) podpora umožní firmám technologický upgrade, čímž se zvýší efektivita, produktivita a konkurenceschopnost, a to zejména na mezinárodních trzích.	
Nevyužitý potenciál brownfieldů pro rozvoj regionů	Návratné (nebo kombinované) investice do brownfieldů - využití pro podnikatelské aktivity - využití pro výstavbu sociálních, startovacích či nájemních bytů, obytné čtvrti - využití pro nekomerční a kulturní aktivity	Dlouhodobě nevyužívané brownfieldy brzdí ekonomický a sociální rozvoj regionů a představují environmentální riziko. Zainvestování brownfieldů pro další využití umožní místní a regionální rozvoj, stejně jako rozvoj podnikání. Zároveň pomůže odstranit zátěže pro životní prostředí.	Koncentrace do oblastí zvýšeného výskytu problémového jevu. Koncentrace do SPR.

Vzdělávání a trh práce
Zásadním problémem v ČR je stále fakt, že dosažená úroveň vzdělání dětí je ovlivněna socioekonomickým a sociokulturním zázemím rodiny. Nejenže jsou takto znevýhodněné děti připraveny o možnost sebezrovoje, ale přicházíme tím i o cennou pracovní sílu a talenty. V souvislosti s demografickou změnou je řešení tohoto problému klíčové. Navržené nástroje se zaměřují zejména na posílení schopnosti pracovat s různorodým zázemím dětí, řešení koncentrace znevýhodněných žáků do některých škol a podporu vhodné diagnostiky, dále na motivaci, podporu vyrovnání podmínek, participaci a spolupráci s rodinou. Dostatek kvalifikovaných odborníků a dovedností potřebných pro zajištění konkurenceschopnosti ČR lze podpořit kvalitním dalším vzděláváním. Jelikož však systém dalšího vzdělávání není dostatečně systémově ukotven a financování jeho celkového nastavení z EU fondů se ukázalo jako nevhodné, budou

identifikované nástroje řešit pouze dílčí příčiny problému. Práce s talenty rovněž není dostatečně systematicky podchycena. Rozvoj kreativity, podnikavosti a dovedností potřebných pro technologický rozvoj, včetně podpory talentu, by měl být podporován prostřednictvím přenosu dobré praxe.

Navazující opatření na problém nedostatku pedagogických pracovníků, který je důsledkem demografické změny, by měla cílit na zvýšení účasti studentů v nedostatkových oborech.

Řešený problém	<u>Prioritní nástroj řešení problému</u>	Zdůvodnění	Územní dimenze
Velká míra závislosti dosaženého vzdělávání na socioekonomickém a sociokulturním zázemí rodičů	Podpora škol s vyšším podílem socioekonomicky a sociokulturně znevýhodněných žáků, včetně Romů - Zavádění a sdílení osvědčených desegregačních strategií a přístupů - Pilotní ověřování a implementace vzdělávacích strategií a pedagogických programů pro zvýšení gramotnosti vč. učebních zdrojů - Ověřování a zavádění opatření ke snížení předčasných odchodů ze vzdělávání. - Podpora multikulturního dialogu Podpora účasti na předškolním vzdělávání	Školní neúspěšnost dětí ze sociálně a ekonomicky kulturně znevýhodněného prostředí představuje vážnou hrozbu pro rovnost příležitostí v oblasti vzdělávání. Má dlouhodobé důsledky na životní šance takto ohrožených dětí, ale podílí se také na negativním vývoji některých území v souvislosti s tzv. „talent development trap“ a „brain drain“. Zvolený nástroj cílí na řadu skutečností identifikovaných jako hlavní příčiny daného problému: - neschopnost pracovat s různorodým zázemím dětí - velké rozdíly v kvalitě jednotlivých škol - neochota municipalit řešit problémy racionálně - nedostatečná podpora individuálního talentu - nevhodná diagnostika - koncentrace znevýhodněných žáků do některých škol Přihlédnuto bylo rovněž ke zkušenosti z minulých programových období.	Koncentrace do oblastí zvýšeného výskytu problémového jevu (např. podle vzdělávací neúspěšnosti, podílů žáků, kteří nedokončili povinnou školní docházku). Koncentrace do SPR a HSOÚ, sociálně vyloučené lokality (obce) dle metodiky MMR (OSZ) s přihlédnutím ke KPSV

		Navržené aktivity proto nepředstavují systémové změny, které nejsou snadno uchopitelné prostř. EU fondů, ale výzkumné projekty, jejichž ověřené výstupy se v případě dobrých výsledků budou postupně zavádět do praxe. Případně také aktivity na úrovni území, školy či několika spolupracujících škol, které navazují na již realizované projekty s prokazatelnými výsledky.	
Nedostatek kvalifikovaných pedagogických pracovníků – učitelských i dalších podpůrných pozic	Posilování učitelské profese v nedostatkových oborech: - Rekrutace pro nedostatkové pedagogické obory - Spolupráce škol a univerzit, využití technologií a podpora začínajících pedagogů. - Rozvoj podpůrných rolí a zajištění podmínek pro profesní růst	Na tomto zásadním problému se, jako u dalších oborů, podílí demografická změna spojená též s náročností učitelské profese. Uvedený nástroj řeší přímo podporu nedostatečných kapacit a také se zaměřuje na odstranění špatné pověsti profese. Na základě zkušeností z minulých programových období identifikujeme v oblasti aktivity vhodné pro projektové financování.	Předpokládá se především plošná podpora. U některých nástrojů koncentrace do metropolí a aglomerací, kde jsou VŠ. Koncentrace do SPR.
	Zlepšování klimatu a bezpečí ve škole: - Podpora duševního zdraví a well-beingu (včetně VŠ) - Podporující vyučovací metody, budování vztahů a individuálního přístupu k žákům - Posilování bezpečného školního prostředí, prevence rizikového chování	Na definovaném hlavním problému se, jako u dalších oborů, podílí zejména demografická změna. Na rozhodnutí zůstat v profesi má však přímý vliv také kvalita pracovního prostředí a pracovní well-being. Učitelé, kteří se cítí podporováni, obvykle mají dobré vztahy se žáky, spolupracovníky a vedením školy jsou méně náchylní k vyhoření a odchodu z profese. Právě na tento aspekt cílí uvedený nástroj. Některé aktivity v rámci nástroje byly již	Předpokládá se především plošná podpora. Případně koncentrace do oblastí zvýšeného výskytu jevu, Sociálně vyloučené lokality (obce) dle metodiky MMR (OSZ) s přihlédnutím ke KPSV

		v minulosti realizovány s uspokojivými výsledky a jsou proto vhodné pro financování EU fondy.	
Nesystematické a nedostatečné využití možností dalšího vzdělávání pro potřeby trhu práce a ve společnosti zejména v souvislosti s demografickou změnou, přechodem na nízkouhlíkovou ekonomiku, průmyslem 4.0	- Podpora spolupráce škol se zřizovateli, dalšími vzdělávacími organizacemi, ÚP a zaměstnavateli při tvorbě a zavádění programů dalšího profesního vzdělávání včetně rekvalifikací a doplnění základního vzdělání - Podpora celoživotního vzdělávání, zejména rozšiřování dovedností a rekvalifikací, s důrazem na digitální dovednosti a dovednosti vycházející z potřeb proměňujícího se trhu práce - Podpora občanského vzdělávání pro aktivní společnost: - o udržitelný rozvoj v regionálním kontextu - o kyberbezpečnost - o informační gramotnost a umělá inteligence - o aktivní občanství	Systém dalšího vzdělávání není v ČR dostatečně ukotven a čelí další řadě problémů, díky nimž je účast dospělých na vzdělávání nízká. Fondy EU nejsou vhodným nástrojem pro řešení systémového nastavení dalšího vzdělávání v ČR, které navíc vyžaduje změny v legislativě. Cílem identifikovaného nástroje je prozkoumat možnosti spolupráce relevantních aktérů a hledat cesty k většímu zapojení škol do tvorby programů a realizace kvalitního dalšího vzdělávání, a to zejména v souvislosti se vzrůstající potřebou větší flexibility získávání kvalifikace a zvýšení prostupnosti oborů vzdělávání. Vzhledem ke zkušenostem s financováním této oblasti (např. ne zcela jednoznačný přínos NSK) považujeme za vhodnější zaměřit se na projekty výzkumné nebo na projekty přenosu dobré praxe, a to vždy v měřítku jedné či více škol v území, nikoli zahrnující systém jako celek.	Plošné s regionálními specifiky a koncentrací problémového jevu v ohrožených územích. Koncentrace do SPR.
Nedostatečné zastoupení oborů spadajících do STEAM, absence podpory	Zvýšení účasti ve STEAM vzdělávání a podpora STEAM kompetencí:	Pro zajištění kvalifikovaných pracovníků v oborech, které jsou klíčové pro rozvoj ekonomiky, je nezbytné investovat do vzdělávacích	Předpokládá se především plošná podpora.

nadání v této oblasti a talentovaných žáků obecně	- Posílení vysokých škol: rozvoj specifických oborů a doktorských programů, modernizace výuky, prostor a technického vybavení, rozvoj podnikatelských kompetencí a spolupráce s podnikatelským sektorem - Podpora STEAM oborů a podnikatelských kompetencí na ZŠ, SŠ a VOŠ včetně spolupráce s regionálními firmami, duální vzdělávání - Volnočasové aktivity v oblasti STEAM a systematická práce s nadáním a talentem napříč vzdělávacím systémem	oborů či témat (u všeobecně zaměřených škol, ZŠ) spojených s rozvojem technologií, vědy a matematiky, včetně kreativity a podnikavosti (STEAM). V rámci nástroje bylo identifikováno několik oblastí, kde je zvláště vhodné STEAM více prosazovat. Aktivity spojené s podporou STEAM byly v minulosti realizovány na úrovni jednotlivých škol, přičemž žádné souhrnné výsledky nejsou známy. U projektů je tak třeba navázat na jednotlivé příklady dobré praxe, případně neopakovat neúspěšné aktivity.	U některých nástrojů reflexe regionálních specifik a koncentrace problémového jevu v ohrožených územích (např. SPR).
--	---	--	---

5.3 Demografické změny

Demografické změny představují pro ČR i EU jednu z největších výzev, které výrazně ovlivňují společnost i ekonomiku. Podle údajů Českého statistického úřadu (ČSÚ) se podíl osob starších 65 let v ČR zvýšil z 14 % v roce 2000 na více než 20 % v roce 2023, což ukazuje na rychlé stárnutí populace. Pro efektivní řešení těchto výzev je nezbytné kombinovat systémové řešení, preventivní opatření k zabránění zhoršení situace a adaptační strategie zaměřené na řešení dopadů demografických změn.

Klíčová je v této souvislosti problematika bydlení. Je potřeba zefektivnit a posílit fungování obcí s cílem zvýšení kapacity dostupného bydlení. Rovněž důležité je rozšíření dlouhodobého nájemního bydlení, inovativních forem vlastnictví, kvalitních sociálních a zdravotních služeb, komunitních a terénních programů a sociálních bytů s návaznými podpůrnými službami.

Neméně důležitá je podpora o osoby s dlouhodobým chronickým onemocněním, a to hlavně v oblasti aktivit podporujících integraci zdravotní a sociální péče, rozvoj komunitní péče, prevence chronických a nepřenositelných onemocnění, posílení geriatrické, paliativní péče a hospiců, podpora telemedicíny a využití umělé inteligence v medicíně. Důležité je také dokončení systému eHealth, zlepšení dostupnosti psychologické péče a prevence duševního zdraví, zejména u dětí a mladých lidí. Nedílnou součástí je podpora pečujících osob a prevence v oblasti zdravého životního stylu.

Regionální rozměr demografických změn je spojen s vytlidňováním a stárnutím nejen venkova, ale i strukturálně znevýhodněných regionů, což má negativní dopady na ekonomický potenciál, životní úroveň i spokojenost obyvatel. V některých oblastech ČR klesl počet obyvatel o více než 10 % za posledních 20 let. Proto je důležité podporovat rozvoj těchto oblastí, zvyšovat jejich ekonomický potenciál a zajišťovat kvalitní životní podmínky pro jejich obyvatele. Některá území, především metropole a aglomerace, budou dle demografických prognóz i nadále růst a potýkají se s opačným problémem přetížení a neúměrného tlaku na služby a infrastrukturu.

Sociální a zdravotní oblast

Mezi významné výzvy v oblasti sociálních služeb patří nedostatečná kapacita, regionálně materiálně-technická nevyrovnanost a kvalita poskytovaných služeb, pomalý rozvoj terénních a komunitních řešení, a přetrvávající hrozbu chudoby a sociálního vyloučení pro některé skupiny obyvatel. Dlouhodobým problémem zůstává také nedostatek specializovaných služeb pro osoby ohrožené domácím a genderově podmíněným násilím, což omezuje dostupnost adekvátní pomoci. K řešení těchto problémů je nezbytné zaměřit se na včasný záchyt vzniku nepříznivé sociální situace, na zvýšení dostupnosti i kvality služeb pomocí specializace, digitalizace a rozšiřování kapacit. Modernizace a rozšiřování kapacit pobytových i nepobytových zařízení bude hrát důležitou roli, stejně jako podpora pracovníků prostřednictvím odborného vzdělávání, motivace a zvýšení finančního ohodnocení. Rozvoj terénních a komunitních služeb je další prioritou, zahrnující posílení asistenčních a odlehčovacích služeb, podporu pečujících osob, integraci znevýhodněných skupin a legislativní zakotvení komunitních služeb pro jejich stabilní rozvoj. Prevence sociálního vyloučení musí být komplexní, zaměřená na znevýhodněné skupiny, rodiny s dětmi a mládež, s důrazem na nízkoprahová zařízení, krizové služby a podporu zdravého životního stylu. Mezi další důležité kroky patří aktivní podpora komunit, prevence ztráty bydlení a posilování vzájemného soužití. Přetrvávajícím problémem České republiky je také nedostatečná dostupnost služeb péče o děti, zejména pak o děti do 3 let.

Nedostatek těchto služeb podvazuje možnosti rodičů (primárně žen) zapojit se na trh práce a v konečném důsledku ohrožuje ekonomickou stabilitu rodin s malými dětmi.

Ve zdravotnictví stále přetrvávají zásadní výzvy, které zahrnují nevhodnou strukturu poskytovaných služeb, neúplnou digitalizaci a narůstající problémy spojené s duševním zdravím obyvatel. Účinné řešení těchto problémů vyžaduje komplexní a integrovaný přístup, jenž propojí zdravotní a sociální péči, čímž zajistí účinnější prevenci, zkrátí délku hospitalizací a podpoří přechod pacientů do domácího či komunitního prostředí. Tento přístup současně rozšíří kapacity služeb, modernizuje zařízení, posílí prevenci chronických onemocnění a podpoří spolupráci v rámci sdružených praxí. Klíčovým krokem k modernizaci zdravotnictví je digitalizace. Je nezbytné urychleně dokončit systém eHealth, zajistit interoperabilitu zdravotnických systémů, rozvíjet telemedicínu a plně využívat potenciál umělé inteligence pro přesnější diagnostiku, personalizovanou léčbu a analýzu dat. Tyto technologie přispějí k efektivnějšímu řízení zdravotní péče a lepšímu přístupu k jejím službám, což zahrnuje i oblast duševního zdraví. Narůstající problémy v duševním zdraví obyvatel vyžadují zavedení služeb včasné detekce a intervence, rozšíření dostupnosti psychologické péče, zejména pro děti a mladé lidi, a posílení spolupráce mezi zdravotnickými, sociálními a vzdělávacími profesemi. Integrovaný systém péče o duševní zdraví nejen umožní včasné rozpoznání problémů, ale také účinně podpoří jejich řešení na individuální i komunitní úrovni.

Řešený problém	<u>Prioritní nástroj řešení problému</u>	Zdůvodnění	Územní dimenze
Nedostatečná kapacita a nevhodná struktura sociálních a zdravotních služeb nepřipravených na nadcházející demografické změny a výrazné regionální rozdíly v kvalitě poskytování sociálních a zdravotních služeb v oblasti sociálního začleňování nebo prevence sociálního vyloučení. Pomalý rozvoj služeb umožňujících co nejdelší setrvávání lidí v jejich vlastním sociálním prostředí.	Zlepšení dostupnosti a kvality sociálních a zdravotních služeb a propojení sociálně-zdravotních služeb a služeb podporujících sociální začleňování prostřednictvím plánování a integrace služeb, jejich specializace, digitalizace a rozvoje péče o seniory, dlouhodobě znevýhodněné osoby a další znevýhodněné skupiny: - S důrazem na rozšiřování kapacit a kvality zdravotních služeb starajících se zejména o pacienty s chronickými onemocněními (specializovaná péče), geriatrické pacienty a pacienty v závěru jejich života (paliativní a hospicová péče) Rozšiřování kapacit pobytových, ambulantních a terénních služeb	Demografický vývoj vyžaduje řešení rostoucí poptávky po dostupných službách rovnoměrně rozložených mezi regiony. Moderní služby napomůžou zajistit důstojnost a kvalitu života, zejména znevýhodněných skupin. Digitalizace přispěje k zefektivnění péče, zatímco zlepšení pracovních podmínek zajistí dostatek kvalifikovaného personálu a vyšší kvalitu péče. Podpora přístupů integrujících zdravotní a sociální služby je zásadní kvůli roztržitému poskytování služeb, nedostatečné návaznosti a neefektivní struktuře. Propojení umožní lepší prevenci, zkrácení hospitalizací a přechod do vlastního sociálního prostředí. Zajistí	Plošně s koncentrací do oblastí zvýšeného výskytu problémového jevu. Regiony s nedostatečnou sítí sociálních a zdravotních služeb a zařízení.

	- Transformace zdravotní péče a služeb směrem k následné a komunitní péči - Podpora pečujících osob včetně odlehčovacích služeb. - Transformace sociálních služeb směrem k deinstitucionalizaci. - Transformace pobytové péče pro ohrožené děti. Podpora odborného vzdělávání a motivace pracovníků v sociálních a zdravotních službách včetně vzdělávání pečujících, zvýšení kvality a profesionalizace péče a služeb.	dostupnost péče, péči odpovídající potřebám pacientů a úsporu nákladů díky vyšší efektivitě, čímž výrazně zlepši kvalitu a udržitelnost služeb. Tyto aktivity jsou klíčové pro urychlení transformace a zajištění udržitelného rozvoje sociálních a zdravotních služeb. Tím lze efektivně reagovat na současné demografické výzvy. Podpora odborného vzdělávání a motivace pracovníků v sociálních a zdravotních službách je nezbytná pro zajištění kvalitní péče. Odborné vzdělání pomůže zvýšit kompetence pracovníků, zatraktivnit profesi, čímž dokáže také řešit nedostatek personálu, zlepšovat kvalitu poskytovaných služeb a podporovat stabilitu systému. Tím se zvýší rovněž efektivita celého systému, který bude lépe připraven na rostoucí demografické požadavky. Navíc investice do vzdělávání napomohou adaptaci na moderní trendy, například zavádění digitálních nástrojů, což přispěje k udržitelnosti služeb. Rostoucí potřeby péče vyžadují rozšíření kapacit ambulantních, terénních a odlehčovacích služeb, které zajistí dostupnost a podpoří integraci znevýhodněných skupin.	
--	---	--	--

		Právě podpora pečujících osob je klíčová pro zmírnění jejich přetížení pomocí kvalitní a dostupné asistence a odlehčovacích mechanismů. Komunitní přístup posílí přirozené sociální vazby, podpoří lokální zapojení a urychlí transformaci sociálních služeb směrem k deinstitucionalizaci. Propagace setrvání v přirozeném prostředí posílí možnost zapojení komunity a využití terénních služeb	
Přetrvávající počet obyvatel ohrožených chudobou a sociálním vyloučením	Sociální práce a služby podporující sociální začleňování – komplexní podpora znevýhodněných skupin (včetně podpory Romů a jejich participace), pomoc rodinám s dětmi včetně podpory zlepšení školní úspěšnosti, posílení kapacit sociálně-právní ochrany dětí a vznik nízkoprahových zařízení včetně podpory komunit, komunitních aktivit a komunitní práce, rodin a mládeže prostřednictvím prevence (rozvoj preventivních služeb, prevence zaměřené na sociální rehabilitaci, sociálně aktivizační služby, prevence ztráty bydlení), krizových služeb, poskytování potravinové a materiální pomoci, mediace a programů zaměřených na zdravý životní styl, rozvoj mezikulturních aktivit a občanské soužití. Návratná (nebo kombinovaná) podpora zřizování nových zařízení služeb péče o děti typu dětská skupina, s důrazem na zajištění dostupnosti služby pro děti mladší 3 let.	Přetrvávající vysoký počet obyvatel ohrožených chudobou a sociálním vyloučením zdůrazňuje potřebu rozvoje sociálních služeb. Komplexní podpora znevýhodněných skupin, posílí ochranu dětí, zřídí nízkoprahová zařízení a komunitní programy významně zmírní riziko sociálního vyloučení. Preventivní opatření, jako je podpora zdravého životního stylu, krizové služby a mediace, zase mohou přispět ke stabilitě komunit a pomoci předcházet ztrátě bydlení. Nedostatek dostupných služeb péče o děti, zejména pro děti mladší 3 let, pak významně ohrožuje ekonomickou stabilitu rodin s malými dětmi a představuje překážku dřívějšímu návratu pečujících zpět na trh práce.	Plošně s koncentrací do oblastí zvýšeného výskytu problémového jevu, především SPR. Regiony s vyšší mírou chudoby a vyloučení, sociálně vyloučené lokality (obce) dle metodiky MMR (OSZ) s přihlédnutím ke KPSV.

Nedostatečná délka života ve zdraví	Posílení a podpora primární a sekundární prevence v oblasti chronických onemocnění, diagnostiky a léčby nepřenosných onemocnění. Podpora koordinace a zavádění účinných programů prevence v oblasti zdravého životního stylu a zavádění programů zvyšující zdravotní gramotnost obyvatel včetně vybraných cílových skupin	Posílení primární a sekundární prevence je nutné vzhledem k významně nezdravému životnímu stylu obyvatel České republiky a vysoké míře neodpovědnosti obyvatel za jejich zdraví. Se zvyšujícím se počtem obyvatel ve starších věkových skupinách stoupá tlak na to, aby se lidé dožívali seniorního věku ve zdraví, které ale není primárně ovlivněno kvalitou zdravotnictví, ale dalšími faktory, a to především zdravým životním stylem. Neefektivní struktura služeb, která omezuje propojení prevence, diagnostiky a léčby. Lepší koordinace umožní prevenci vzniku onemocnění včasné odhalení onemocnění, snížení komplikací a zátěže zdravotnických zařízení. Rovněž také investice do inovací, jako jsou moderní technologie a efektivní sdílení údajů, mohou výrazně zvýšit kvalitu a efektivitu prevence a následně péče.	Plošně s koncentrací do oblastí zvýšeného výskytu problémového jevu. Koncentrace do SPR.
Nedokončená digitalizace zdravotnictví	Dokončení systému eHealth, interoperabilita zdravotnických systémů, podpora telemedicíny a využití automatických, asistivních a digitálních systému a umělé inteligence pro diagnostiku, personalizovanou léčbu a analýzu dat.	Nedokončená digitalizace brání plnému využití moderních technologií. Dokončení systému eHealth je klíčové pro zvýšení efektivity a kvality péče, protože roztržité systémy komplikují sdílení	Předpokládá se především plošná podpora.

		údajů, koordinaci péče a prodlužují diagnostiku.	
Narůstající problémy s duševním zdravím obyvatel	Efektivnější zapojení širšího okruhu pracovníků v oblasti duševního zdraví, (koordinovaná meziresortní opatření a realizace efektivních evidence-based programů) Zavádění služeb včasné detekce a intervence spolu s integrovanými službami za účasti sociálních pracovníků a vzdělávacích profesí, rozvoj programů pro zvyšování psychické a fyzické odolnosti a rozšíření dostupnosti psychologické péče, zejména pro děti a mladé lidi a zajištění dostupnosti všech forem specializované zdravotní péče pro osoby s duševním onemocněním nebo v jeho riziku, komplexní přístup ke zlepšení podpory duševního zdraví	Narůstající problémy s duševním zdravím, včetně Alzheimerovy choroby, úzkostí a depresí, vyžadují včasnou detekci, multioborový a multidisciplinární přístup a dostupnější specializovanou psychologickou i psychiatrickou pomoc. Tyto obtíže závažně ovlivňují kvalitu života a stejně jako další chronická onemocnění mají významný dopad na zdravotnický systém. Zároveň mají významný vliv na rodinné vazby a širší vztahy. Stres, způsobený mimořádnými a krizovými situacemi, spolu s dominancí negativních zpráv ve veřejném prostoru, podporují šíření duševních onemocnění. Stresující pracovní a školní prostředí, tlak na výkon a omezená podpora duševního zdraví umocňují tento problém. Zásadní je podpora transformace psychiatrické péče směrem k individuální péči a podpoře ve vlastním sociálním prostředí k zajištění dostupné akutní i specializované péči odpovídající potřebám pacientů. Důležitá je také podpora včasné detekce, prevence a rozšíření psychologických služeb. Navíc je možný rozvoj dokonalejší	Plošně s koncentrací do oblastí zvýšeného výskytu problémového jevu.

		diagnostiky a léčby, zásadně přispěje ke zkvalitnění péče o duševní zdraví.	
--	--	---	--

Bydlení			
Náklady na bydlení v ČR dlouhodobě rostou, což představuje významnou bariéru pro rozvoj společnosti v řadě oblastí. Přibližně 1,6 milionu obyvatel ČR má závažné problémy v bydlení. Až 161 tisíc osob se nachází v bytové nouzi, situace se týká zejména zranitelných skupin). Nedostupnost bydlení negativně ovlivňuje kvalitu života, zvyšuje míru ohrožení chudobou, a brzdí mobilitu pracovní síly, rozvoj znalostní konkurenceschopné ekonomiky a sídel. Prohlubuje tak nerovnoměrný rozvoj regionů. Nejistota v oblasti bydlení a nedostatek kapacit nájemního bydlení je aktuálně velkým problémem pro mladé rodiny a jedním z faktorů snižujících se porodnosti. Nevyhovující kvalita bydlení má přitom prokazatelně negativní vliv na úspěšnost ve vzdělávání. Tento jev přispívá k mezigeneračnímu přenosu chudoby a její územní koncentraci. Vysoká inflace v roce 2022 výrazně urychlila rozevírání ekonomických nůžek mezi vlastníky nemovitostí a zbytkem společnosti. Mezi příčiny patří růst počtu malých domácností, který není doprovázen výstavbou malých bytů. Podle analýzy EIB/EY jsou náklady na bydlení nedostupné pro 380 000 českých domácností, tj. 1.1 mil. osob. Jádrem problému je nedostatek kapacit obecního nájemního bydlení. Pro vyřešení jen 20 % problému je třeba zajistit vznik kapacit 8000 nájemních bytů s dostupným nájemným ročně po dobu 10 let. Konceptně pojaté investice do kvalitního obecního bydlení jsou základním nástrojem pro rozvoj a revitalizaci měst a obcí. Společným jmenovatelem investiční ambice pro dostupné bydlení je snižování energetické náročnosti, dekarbonizace bydlení jako součást energetické bezpečnosti a posílení konkurenceschopnosti měst a regionů. Specifickou kapitolu tvoří problematika sociálního bydlení coby nástroje pro integraci zvláště ohrožených skupin. V tomto segmentu musí hlavní roli hrát obce, které však momentálně vlastní pouze 3,6 % bytového fondu v zemi a nedisponují tedy dostatečnými kapacitami. Zřizování sociálního bydlení musí být doprovázeno vhodnými sociálními programy, které umožňují postupný přechod těchto lidí do standardního bydlení.			
Řešený problém	Prioritní nástroj řešení problému	Zdůvodnění	Územní dimenze
Nedostatek sociálních bytů	Zajištění finančních zdrojů pro výstavbu, rekonstrukce a nákup bytů pro sociální bydlení primárně v místech residenční segregace Zajištění dostupnosti návazných podpůrných služeb.	Nedostatek sociálního bydlení je dán jednak celkovým nedostatkem volně dostupných bytů na trhu a také obavami vlastníků nemovitostí z pronájmu zranitelným skupinám obyvatel. Klíčová je role obcí, které ale vlastní pouze 3,6 %	Primárně v místech residenční segregace nebo vysoké míry bytové nouze – často Regionální centra a jejich zázemí

	- Rozšíření osvědčených nástrojů zabydlování (Housing First, Housing Led, intenzivní podpora) - Pilotní ověřování nových metod	celkových bytových kapacit. Sociální bydlení zároveň nesmí vést k územní koncentraci ohrožených skupin. Klíčové je proto zakomponování sociálního bydlení do lokalit se standardním bydlením. Sociální bydlení je klíčové pro řešení bytové nouze a nutnou podmínku deinstitucionalizace. Samotné fyzické zajištění bytů je potřeba doprovodit zabydlovacími programy, které zajistí postupný přechod do standardního modelu bydlení a celkovou stabilizaci sociální situace. Důležitou roli budou hrát také sociálně realitní agentury.	Koncentrace do oblastí častějšího výskytu bytové nouze.
Nedostatek cenově dostupného bydlení	Návratná (nebo kombinovaná) podpora rozvoje sektoru dostupného nájemního bydlení poskytovaného za dostupné nájemné pro širší cílové skupiny než v sociálním bydlení (dle definice v zákoně o SFPI), a to podporou výstavby, rekonstrukcí, výkupu bytů a snižováním nákladů spojených s užíváním. Konsolidace stávající rozdrobené správy do integrovaných obecních a nemovitostních společností. Rozvoj nových forem vlastnictví bydlení (např. bytové společnosti s omezeným ziskem založené na družstevním	Klíčovým prvkem zlepšení dostupnosti bydlení je posílení role nájemního bydlení, zejména pak dostupného nájemního bydlení, ve kterém hrají rozhodující roli obce. Tento segment je v ČR kriticky podhodnocen a neodpovídá evropským standardům. Roli obcí je potřeba posílit nejenom investičními	Výstavbu směřovat primárně tam, kde je nejhorší cenová dostupnost bydlení. Plošně se soustředit na uvolnění existujících bytů zpátky na trh (včetně jejich výstupů) / případně jejich rekonstrukce. V případě menších obcí využít institut společenství obcí.

	principu). Rozvoj sektoru nájemního bydlení poskytované za nákladovou cenu pro širší cílové skupiny než v sociálním bydlení (např. dle zákona o SFPI)	programy výstavby, rekonstrukcí a výkupů, ale i aktivní podporou koncepčního přístupu k rozvoji související infrastruktury, kvality sídel, absorpční kapacity, komunitní energetiky, a to zejména formou poradenství. V dostupném nájemním bydlení se předpokládá využití osvědčené kombinace dotačních prostředků a různých typů finančních nástrojů. Kohezní politika tak sehraje klíčovou roli v násobení dopadů investovaných prostředků na dostupnost nájemního bydlení a v mobilizaci dalších finančních prostředků pro investování ve veřejném zájmu, včetně zdrojů obcí a bank. V rámci schémat podpory sehrají odstupňované grantové incentive kohezních prostředků iniciační roli k zvýšení dostupnosti bydlení a jeho kvality v méně rozvinutých regionech a přispějí tak ke snížení regionálních rozdílů v dostupnosti bydlení.	
--	--	---	--

		Investiční pobídky budou směřovány do koncepční mnohaleté revitalizace sídelních celků, čtvrtí, spojených se změnou účelu užívání chátrajících budov, podporou multifukčních objektů.	
--	--	---	--

5.4 Obrana a odolnost

Téma obrany a bezpečnosti vč. vojenské mobility a podpory obranného a bezpečnostního průmyslu je zmiňováno jako jedno z klíčových témat nového VFR, u něhož bude nicméně nutné podrobněji vyjasnit, do jaké míry a v jakých oblastech může být rozpočet EU do financování zapojen, tj. jaké položky lze a je vhodné z unijního rozpočtu financovat. V této oblasti bude nutné vyjasnit i budoucí roli politiky soudržnosti. Přístup k financování je zásadní, ČR zde nicméně spatřuje stěžejní roli soukromého kapitálu.

I přes dosud ne zcela vyjasněné parametry podpory obrany a bezpečnosti v rámci nového víceletého finančního rámce bude Česká republika i nadále usilovat o maximální využití prostředků z fondů EU na podporu této oblasti, především přes využití konceptu duálního užití napříč všemi identifikovanými tematickými nástroji.

V rámci tématu odolnost je důležitá oblast integrovaného záchranného systému (IZS), která je dlouhodobě zahrnuta do PS. I přesto je nedostatečná připravenost ČR na mimořádné události a krizové situace (přírodní katastrofy, chemické havárie, pandemie, terorismus, hybridní hrozby atd.) nadále aktuálním tématem. Důležitou součástí je i posílení odolnosti společnosti.

Řešený problém	Prioritní nástroj řešení problému	Zdůvodnění	Územní dimenze
Nedostatečná připravenost ČR na mimořádné události a krizové situace	Posílení odolnosti IZS a schopnosti složek IZS, kritické infrastruktury (s důrazem na energetickou infrastrukturu), veřejné správy a obyvatelstva na mimořádné události a krizové situace - modernizace systému varování a vyrozumění a krizové komunikace - modernizace techniky, kapacit a vybavení IZS a subjektů krizového řízení	V ČR se výrazně projevuje změna klimatu v podobě častějšího sucha, záplav apod. a rovněž výskyt tzv. nových hrozeb (nejen s vazbou na změnu klimatu). Je potřeba posílit odolnost a připravenost složek IZS, veřejné správy a veřejnosti (obyvatelstva) na mimořádné události a krizové situace. Prevence a posílení	Plošně s koncentrací do oblastí zvýšeného výskytu problémového jevu

	- budování zázemí pro využití v případě mimořádné události a krizové situace - posilování odolnosti a připravenosti obyvatelstva na mimořádné události a krizové situace	odolnosti na existující i nové hrozby a na hrozby vůči změně klimatu, prevenci rizik způsobených člověkem a dalších typů hrozeb je klíčová. Dále je nezbytné se připravovat na komplexní propojení jednotlivých hrozeb a na multimodální krize. Je nezbytné analyzovat možné synergie mezi civilním a vojenským sektorem tak, aby aktivity v jednotlivých sektorech na sebe navazovaly a vzájemně se doplňovaly – zabránění budování paralelních systémů.	
Nedostatečná připravenost ČR na aktuální výzvy, které ohrožují společnost a demokratické hodnoty a procesy	Posílení odolnosti společnosti primárně pomocí preventivních nástrojů, kulturních a vzdělávacích intervencí: - posilování společenské odolnosti vůči vnitřním i vnějším hrozbám, dezinformacím a polarizačním narativům - rozvoj občanské společnosti, aktivního občanství, podpora participace občanů a zainteresovaných skupin na rozhodování na celostátní, regionální i místní úrovni, podpora dobrovolnictví - podpora mediální a digitální gramotnosti společnosti, kritického myšlení - podpora aktivit budujících důvěru v instituce, podpora osvojování principů strategické komunikaci ve státní správě	Aktuální vývoj přináší řadu významných bezpečnostních a společenských rizik, které přímo ohrožují společenský konsensus, demokratické hodnoty a procesy. Mezi příklady těchto rizik, kterým společnost již nyní čelí, patří např. hybridní hrozby, vliv sociálních sítí na demokratické principy a snižující se důvěra občanů v instituce. Klíčová bude spolupráce všech složek společnosti (akademický, neziskový, soukromý sektor, veřejná správa). Je potřeba posilovat mechanismus zajišťující vyšší míru informovanosti	Plošně

		společnosti, kulturní a komunitní soudržnosti	
--	--	---	--

Jako potenciální témata budou dále diskutovány zejména projekty duálního užití– např. projekty duální dopravní infrastruktury (CEF) a synergie s ostatními civilními projekty vč. projektů koheze, dále pak projekty související s výzkumem a využitím vesmíru. Tato oblast může přispívat ke zvyšování obranyschopnosti, a i konkurenceschopnosti ČR.

6 Role finančních nástrojů v implementaci politiky soudržnosti v ČR 2028+

Úvod

Finanční nástroje (FN) představují vhodnou formu, jak dosáhnout maximální efektivity ve využívání omezených finančních prostředků, nejen unijních, ale veřejných zdrojů obecně. Finanční nástroje mohou mít různou podobu, přičemž kromě úvěrů a záruk lze využít i jejich kombinaci s dotací (u dotační složky v rámci jedné operace je přípustných více variant, může se jednat o čistou dotaci, odpuštění splátek jistiny úvěru apod.), dále kapitálové vstupy či jiné formy finančních nástrojů jako např. mezaninové financování aj. Charakteristické znaky finančních nástrojů zahrnují především jejich **udržitelnost**, jedná se o návratnou formu podpory, prostředky se po splacení mohou opakovaně využívat, čímž dochází k tzv. revolvingovému efektu. Významným prvkem je **pákový efekt**, kdy zapojení soukromých investorů umožňuje navýšit celkový objem dostupných finančních prostředků. Podpora formou FN zároveň **motivuje příjemce** k efektivnějšímu a hospodárnějšímu využívání prostředků. V neposlední řadě tyto nástroje **méně narušují tržní prostředí** než dotační podpora, což přispívá k jeho přirozenému fungování.

FN nepředstavují pouze způsob, jak efektivněji spravovat a distribuovat veřejné finanční prostředky. Klíčovou vlastností FN je prostřednictvím stimulačních a záručních schémat schopnost **mobilizovat soukromé finanční prostředky** a alokovat je do oblastí, kam by bez těchto schémat soukromý kapitál nešel. FN nemají nahrazovat či vytěsňovat soukromý kapitál, ale být vůči němu synergický a komplementární, a **nasměrovat jej do oblastí veřejného zájmu**.

O výhodnosti využívání FN svědčí rovněž fakt, že řada soukromých finančních institucí, včetně českých, mimo rámec Rozpočtu EU využívá produkty FN například z portfolia EIB ve prospěch svých klientů, díky čemuž mohou nabídnout výhodnější výsledné řešení investice.

Vymezení potřeby FN a jejich přínosu v kontextu ČR

Společné potřeby EU dnes výrazně přesahují finanční kapacitu jejího rozpočtu. Vzhledem k této disproporcii je nezbytné nakládat s dostupnými společnými zdroji co nejefektivněji a co nejúčelněji. Schopnost FN mobilizovat další investice a zvyšovat efektivitu vynaložených prostředků z nich **činí nezastupitelný nástroj budoucí rozpočtové politiky EU**. V řadě členských zemí EU představují FN již dnes inovativní a široce využívaný způsob financování jejich rozvojových potřeb. V ČR jsou FN stále nedostatečně rozvinuté a velmi málo využívané. Jejich postavení je jak v rámci instrumentária hospodářské politiky, tak při čerpání fondů EU značně omezené. V rámci prostředků kohezní politiky je prostřednictvím FN využíváno dlouhodobě přibližně 3 % alokace ČR, avšak průměr EU aktuálně převýšil 11 % a soustavně roste.

Velmi významným stimulem pro širší využívání FN v ČR je **předpoklad snižující se alokace** politiky soudržnosti ve prospěch ČR, která bude v delší perspektivě znamenat úbytek finančních prostředků v rámci regionálního rozvoje. S ohledem na rostoucí tlak na veřejné finance i očekávaný trend postupného snižování objemu dostupných finančních zdrojů, zejména z evropského rozpočtu, budou FN v ČR stále častěji **přebírat klíčovou roli ve veřejném financování**.

Dosavadní zkušenosti s využitím FN

V posledních dvou dekádách prošly FN významným rozvojem. Zatímco na počátku se využití FN týkalo spíše menších pilotních projektů v rámci regionálních rozvojových bank, postupně se začínají uplatňovat ve stále větší míře i v dalších kapitolách VFR EU. FN se dynamicky rozvíjejí z pohledu šíře portfolia produktů reagujících na změny v prioritách klíčových politik EU.

V ČR se využívání FN prokázalo jako efektivní zejména v oblastech podpory podnikání, zvyšování energetické účinnosti nebo revitalizace brownfieldů. Využití FN umožnilo cílené a udržitelné investice do projektů, které by jinak obtížně získávaly financování z čistě komerčních zdrojů.

U podpory podnikání se jedná zejména o segment malých a středních podniků, kde jednoduchá záruční a úvěrová schémata umožní podnikatelům pružně reagovat na aktuální tržní potřeby. V oblasti energetických úspor kombinované FN již dlouhodobě napomáhají ke snižování provozních nákladů a dopadu na životní prostředí. FN sehrávají také důležitou roli při obnově zanedbaných území s ekologickou zátěží, primárně v uhelných regionech, kde kombinace veřejných a soukromých prostředků přispívá k navrácení ekonomické a společenské hodnoty těmto lokalitám.

Materiál průřezově indikuje preferenci využívání FN, včetně kombinovaných forem, v těch oblastech, kde již byly FN úspěšně aplikovány nebo vykazují potenciál pro tuto formu financování, případně k jejich postupnému zavádění nyní dochází jako například v oblasti odpadového hospodářství nebo čištění odpadních vod. Nicméně ani v takovýchto případech není dotační podpora zcela vyloučena. Lze však předpokládat, že většina přidělené alokace bude v těchto oblastech implementována formou FN. Přesná forma FN a nastavování konkrétních parametrů této formy podpory bude podléhat detailnímu zhodnocení.

Předpoklady pro větší využití FN v ČR

Pro budoucí širší využívání FN v ČR je klíčové **systematicky rozvíjet jak legislativní, tak institucionální prostředí, které umožní systematické a právně podložené využívání FN z různých zdrojů**. Chybí také jednotný rámec pro přípravu programového financování, který by při jejich přípravě systematicky zajistil prověření efektivity návratných forem podpory (tj. FN) před nenávratnými.

1. Legislativní prostředí

V současnosti chybí jasná legislativní úprava pro použití národních veřejných zdrojů i nad rámec EU fondů a kumulaci se zdroji soukromými a zároveň není dostatečně nastaven **institucionální rámec pro koordinaci, řízení a rozvoj FN**.

2. Institucionální kapacity

Limitujícím faktorem k širšímu využívání FN v tuzemském prostředí je také **omezená technická a personální vybavenost a nedostatek kvalifikovaných personálních kapacit** na úrovni subjektů implementujících FN.

Úspěšná implementace FN tedy vyžaduje nejen vhodné legislativní a finanční prostředí, ale také **systematické budování personálních a institucionálních kapacit**. Finanční nástroje jsou svou povahou komplexnější než tradiční dotace a kladou vyšší nároky na odborné znalosti v oblasti financí, investic, řízení rizik či hodnocení návratnosti projektů. Je proto nezbytné **posilovat odborné zázemí na úrovni řídicích orgánů, implementačních partnerů i poskytovatelů podpory**, a to jak prostřednictvím cíleného vzdělávání, tak zajištěním dlouhodobě stabilních týmů. Současně je důležité **vytvářet institucionální rámec, který umožní efektivní koordinaci mezi jednotlivými aktéry**, sdílení

know-how a využívání osvědčených postupů. Jen tak lze zajistit, že finanční nástroje budou v praxi skutečně fungovat jako efektivní a udržitelný nástroj veřejné podpory.

Komplexita, synergie a kumulace různých finančních zdrojů

Realizace FN je v současnosti značně fragmentovaná, a to jak z pohledu financování, tak z pohledu **institucionálního zajištění**. V ČR jsou FN primárně financovány z prostředků kohezní politiky, přičemž chybí možnost jejich propojení s dalšími zdroji, jako je například Národní plán obnovy (NPO) nebo Modernizační fond. **Tato roztržičnost se dále odráží i ve značné rozmanitosti poskytovatelů a implementačních partnerů**, mezi které patří například Národní rozvojová banka, Státní fond podpory investic, Státní fond životního prostředí či Státní fond dopravní infrastruktury.

Do budoucna by bylo vhodné uvažovat o hlubší koordinaci a využívání synergických efektů mezi různými zdroji financování, zejména prostřednictvím propojení s Fondem pro konkurenceschopnost, Evropskou investiční bankou (EIB), Evropským investičním fondem (EIF), Horizont Evropa, resp. navazujícím rámcovým programem pro výzkum a inovace v jakékoli budoucí podobě, a dalšími relevantními EU programy. Takový přístup by umožnil efektivnější mobilizaci prostředků pro cílený rozvoj regionů a podporu strategických investic.

Jedním ze stěžejních témat pro budoucí období u FN je také otevření diskuze ohledně **zapojení krajů a obcí** do jejich financování. Existuje zde značný potenciál pákového efektu či případného zhodnocování finančních prostředků obcí, krajů, které by mohlo pomoci posílit zdroje na realizaci veřejných investic.

S ohledem na výše popsaný stav a identifikované překážky, které v současnosti brání širšímu využívání FN v ČR, bude MMR–NOK aktivně iniciovat potřebné změny, aby bylo možné v programovém období 2028+ FN plnohodnotně a systematicky zapojit do systému veřejného financování ve výrazně větší míře než doposud. Využívání návratných (nebo kombinovaných) forem podpory je v národním zájmu, a to nejen z hlediska efektivity, ale i udržitelnosti a dlouhodobého dopadu veřejných investic.

7 Pozice ČR k podobě programů Interreg, MV fondů a rybářství po roce 2027

7.1 Pozice ČR k budoucnosti programů Interreg

Na pozadí současného dění v Evropě, která prochází mnoha vnitřními a vnějšími krizemi a jejíž demokratické principy ohrožují nacionalistické tendence, je význam evropské spolupráce a její posilování důležitější než kdy jindy. Programy Interreg podporují evropskou integraci již 35 let a budováním kooperačních struktur významně přispívají k posilování sociální, územní, hospodářské a ekologické soudržnosti regionů. Programy Interreg umožňují obyvatelům příhraničních, často periferních, oblastí lepší přístup ke službám, pracovním příležitostem a pomáhají zlepšit kvalitu života občanů a dobré sousedské vztahy.

Struktura, geografické vymezení, legislativní ukotvení

Interreg je důležitým pilířem politiky soudržnosti, který umožňuje spolupráci států přes hranice a široké škály aktérů na všech úrovních. Z pohledu ČR má **zachování všech komponent Interregu**, tj. přeshraniční, nadnárodní a meziregionální spolupráce, své opodstatnění a logiku.

Sdílené řízení je jedním z klíčových prvků programů Interreg a kohezní politiky obecně. Umožňuje, aby se na přípravě, implementaci a monitoringu programů podílela široká skupina partnerů, kteří nejlépe znají dané území a jeho problematiku. Toto nejenom zvyšuje pocit "vlastnictví" dosažených výsledků programů Interreg na národní nebo regionální úrovni, ale také přispívá ke zvyšování administrativních kapacit, vzájemné důvěře a schopností řídicích struktur řešit komplexní problematiku a nespoléhat na řešení z EK.

Z pohledu ČR nepovažujeme za vhodné, aby byly programy Interreg zahrnuty pod diskutovaný "**národní plán**", který by měl na úrovni čl. státu zastřešit všechny programy ve sdíleném řízení. Programy Interreg vychází ze společných dohod zúčastněných států, jejich obsahové zaměření je průnikem potřeb těchto států a jejich regionů. Proto není možné, aby si každý členský stát sám definoval své priority pro programy Interreg v rámci "národního plánu". Stejně tak není reálné, že by nejprve došlo k vymezení obsahu programů Interreg a ty se následně promítly do národního plánu, protože příprava programů Interreg je vzhledem k účasti více států časově náročnější. Z těchto důvodů programy Interreg nebyly zahrnuty pod Dohodu o partnerství v programovém období 2021–2027 a domníváme se, že stejný přístup by měl být zvolen také v případě "národních plánů" v novém programovém období.

ČR považuje za důležité, aby z hlediska **geografického vymezení programů** byla zachována kontinuita a případné změny v územním vymezení programů vycházely z iniciativy programů, a nikoli z iniciativy EK. Změny v územním vymezení by mohly mít negativní dopad na existující partnerství a struktury spolupráce, které se v území etablovaly. To by se mohlo promítnout také do nižší absorpční kapacity programů Interreg. Stabilita zároveň neznamena, že není možné navazovat nová partnerství i mimo územní rámec programů, pokud bude zachována flexibilita ohledně vynakládání výdajů mimo programové území tak, jako tomu je v programovém období 2021–2027.

Považujeme za zásadní zachování **vlastního nařízení pro Interreg** programy, neboť programy Interreg svým multinárodním charakterem mají řadu specifíků, které by nebylo možné zohlednit v rámci obecné právní úpravy. Speciální nařízení pro Interreg výrazně přispívá k lepšímu právnímu ukotvení těchto programů v evropské legislativě. Upuštění od speciálního nařízení pro Interreg v dalším programovém období by tak bylo jednoznačně krokem zpět, protože v rámci jednoho společného nařízení pro kohezní politiku nebo dokonce pro všechny fondy ve sdíleném řízení by specifika Interregu nebylo možné dostatečně ošetřit. V konečném důsledku by to vedlo k větší právní nejistotě při provádění těchto programů a složitější unifikaci pravidel v rámci jednotlivých programů i mezi programy. Zároveň u programů na vnějších hranicích EU a nečlenských států připravujících se na vstup do EU by s největší pravděpodobností opět došlo k tomu, že by nebylo možné mít stejná pravidla pro různé zdroje financování.

Tematické zaměření programů Interreg

Považujeme za důležité zachování specifických cílů Interreg podporující aktivity, které jsou pro tyto programy typické, ale specifické cíle EFRR je financovat neumožňují.

Z hlediska **typového zaměření aktivit** mají programy Interreg největší potenciál i nadále v neinvestičních aktivitách, které se zaměřují především na navazování a prohlubování spolupráce, posilování vzájemné důvěry a odstraňování právních a administrativních překážek spolupráce. Důležitá je však i podpora investičních aktivit, a to především v tematických oblastech s jasným přeshraničním dopadem a vysokou potřebou pro jednotlivá programová území. Těmito tématy jsou z našeho pohledu zejm. přizpůsobení se změně klimatu, ochrana životního prostředí a podpora udržitelného cestovního ruchu.

Kromě přeshraničních programů by bylo vhodné umožnit financování investičních aktivit také u programů nadnárodní a meziregionální spolupráce. Tyto programy dosud financovaly neinvestiční, často výzkumné aktivity, které přinesly mj. řadu zkušeností a praktických poznatků. Aby byl dopad těchto projektů mnohem větší, je důležité, aby řešení vyvinutá v takových projektech byla otestována a implementována v reálných podmínkách právě prostřednictvím investičních aktivit.

V programovém období 2021–2027 platí pro programy Interreg **tematická koncentrace**, která je vhodným nástrojem pro zajištění pozitivních změn v dané tematické oblasti a viditelných efektů Interreg programů, a to i přes jejich nevelkou alokaci. Potřeba tematické koncentrace bude ještě silnější v případě, že by došlo ke snížení prostředků pro Interreg. Konkrétní témata by neměla být stanovována na úrovni EU, nýbrž na úrovni jednotlivých programů, aby odpovídala co nejvíce podmínkám a potřebám programového území.

Synergie Interregu s dalšími nástroji

S klesající finanční alokací na politiku soudržnosti je potřeba klást větší důraz na hledání synergií mezi různými zdroji financování. Z tohoto pohledu je vhodné častější využívání výstupů (typicky studie, strategie, analýzy a plány) programů nadnárodních a meziregionálních spolupráce v projektech u programů Cíle 1.

Vazby a koordinace s makroregionálními strategiemi by měly být řešeny jen u programů, kde to má smysl jak z hlediska geografického, tak z hlediska zaměření programu. Nesoulad lze ilustrovat na příkladu programu Interreg V-A ČR – Polsko, kde se jeho tematické zaměření zcela neprotíná s cíli makrostrategií. Kromě toho každý z obou členských států spadá pod jinou makroregionální strategii, a navíc z geografického hlediska do její periferní části. Problematické je také úzké spojování makroregionálních strategií s nadnárodními programy, neboť tyto programy by neměly být vnímány jako zdroj financování koordinace makrostrategií. Navíc nadnárodní programy nemohou svými projekty výrazněji podporovat makroregionální strategie vzhledem k jejich omezeným finančním možnostem.

7.2 Vztah politiky soudržnosti a fondu pro vnitřní věci

Tento materiál se zaměřuje pouze na oblast politiky soudržnosti. Nepokrývá priority ČR pro financování oblastí jiných politik, i když jsou také financovány z fondů EU ve sdíleném řízení.

Oblast politiky vnitřních věcí, tedy zejména oblasti azylové a migrační politiky, vnitřní bezpečnosti, ochrany hranic a vízové politiky, byla v minulosti financována ze samostatných fondů a programů (Azylový, migrační a integrační fond, Fond pro vnitřní bezpečnost, Nástroj pro finanční podporu správy hranic a vízové politiky).

Financování této oblasti ze zdrojů EU zůstává nadále prioritou, nicméně tato oblast bude řešena v jiných materiálech. Její absenci v tomto materiálu tedy nelze interpretovat tak, že není prioritou ČR podporovat tuto oblast ze zdrojů EU.

7.3 Rybářství / akvakultura

Pro ČR jako vnitrozemský stát je v souvislosti s nastavením víceletého finančního rámce 2028+ podstatná budoucnost a podpora sladkovodní akvakultury, která čelí mnoha výzvám.

Akvakultura je významným producentem jedné z nejkvalitnějších živočišných bílkovin s nízkou uhlíkovou stopou, a přispívá tak k zajištění potravinové bezpečnosti, udržitelnosti a konkurenceschopnosti. Akvakultura také napomáhá ke zmírňování dopadů nadměrného rybolovu.

Při sestavování víceletého finančního rámce 2028+ považujeme za klíčové, aby byla navržena samostatná a adekvátní obálka pro fond zaměřený na oblast rybolovu a akvakultury. Vzhledem k plánované reformě spravování fondů EU vnímáme pokračování samostatného fondu pro rybolov a akvakulturu jako záruku jejich další podpory (oddělené finanční prostředky pro tento sektor, které nelze rozmělnit v jiných globálních cílech). S ohledem na nespočetné přínosy akvakultury (např. mimoprodukční funkce rybníků) a rybolovu nelze při návrhu víceletého finančního rámce 2028+ potenciál akvakultury měřit pouze ekonomickými ukazateli.

Pro zachování konkurenceschopné a udržitelné akvakultury je nutné zachovat podporu inovací a produktivních investic, které jsou velmi technologicky a finančně náročné, ale zároveň jsou hnacím motorem odvětví.

Důrazně se zasazujeme o to, aby byl v novém víceletém finančním rámci 2028+ upřednostněn udržitelný rozvoj odvětví rybolovu a akvakultury, jakož i posílení konkurenceschopnosti podniků a jejich

zpracovatelského odvětví, a aby tyto oblasti zůstaly ústředním bodem cílů politiky EU, nikoliv druhořadým zájmem.

Případná reforma společné rybářské politiky musí více reflektovat akvakulturu tak, aby si zachovala svou konkurenceschopnost a zajišťovala potravinovou bezpečnost EU. Zásadní je ovšem její načasování tak, aby byla v souladu s přípravou legislativy k budoucímu Evropskému námořnímu, rybářskému a akvakulturnímu fondu 2028+.

Věříme, že budoucnost Společné rybářské politiky se bude ubírat směrem k udržitelnému využívání všech rybích populací ve všech rybolovných oblastech, a směrem k dlouhodobě udržitelné akvakultuře.

8 Závěr

Po zveřejnění návrhu víceletého finančního rámce (VFR 28+) a příslušné legislativy k politice soudržnosti bude strategický rámec dopracován tak, aby byl v souladu s požadavky EU legislativy.

Strategický rámec bude výchozím bodem pro vyjednávání s EK a zahájení diskuse nad budoucí podobou politiky soudržnosti v ČR. Jeho podoba bude muset být průběžně upravována podle vývoje jednání o víceletém finančním rámci a sektorové legislativě EU.

Koordinace s EK a informování vlády umožní včasné zohlednění požadavků EK, sladění národních a evropských priorit a minimalizaci rizika zdržení či zamítnutí dokumentu v pozdější fázi procesu.

MMR bude aktivně iniciovat potřebné změny, aby bylo možné v programovém období 2028+ systematicky a ve větším objemu zapojit finanční nástroje.

MMR bude usilovat o hlubší koordinaci a využívání synergických efektů mezi různými zdroji financování, jako jsou Fond pro konkurenceschopnost, Evropská investiční banka (EIB), Horizont a další relevantní EU programy.

9 Přehled dokumentů, ze kterých vychází Strategický rámec

Při přípravě Strategického rámce byly v úvahu brány především následující dokumenty, strategie, analýzy a evaluace:

- ❖ relevantní národní strategie
- ❖ Resortní priority ve Strategické agendě EU na období 2024–2029
- ❖ Priority sociálních, hospodářských a regionálních partnerů
- ❖ Politické priority EK
- ❖ Draghiho zpráva o konkurenceschopnosti z roku 2024
- ❖ Programové prohlášení vlády ČR
- ❖ Dopadová evaluace Dohody o partnerství 2014-2020
- ❖ Výsledková evaluace přínosů evropských fondů na regionální úrovni
- ❖ Socio-ekonomická analýza s přihlédnutím k územním potřebám ČR pro midterm revizi operačních programů v březnu 2025

10 Seznam zkratk & vysvětlení odborných pojmů

AI: Umělá inteligence

BEV: Bezemisní vozidla

CEF: Nástroj pro propojení Evropy

CLLD: Komunitně vedený místní rozvoj

ČOV: Čistírna odpadních vod

ČR: Česká republika

ČSÚ: Český statistický úřad

EFRR: Evropský fond pro regionální rozvoj
e-Health: Elektronické zdravotnictví
EIB: Evropská investiční banka
EIF: Evropský investiční fond
EPO: Expertní poradní orgán MMR
EK: Evropská komise
ESF: Evropský sociální fond
EU: Evropská unie
FN: Finanční nástroje
HSOÚ: Hospodářsky a sociálně ohrožená území
ICT: Informační a komunikační technologie
ITI: Integrované územní investice
ITS: Inteligentní dopravní systémy
IZS: Integrovaný záchranný systém
KPSV: Koordinovaný přístup k sociálnímu vyloučení
MAS: Místní akční skupina
MD: Ministerstvo dopravy
MMR: Ministerstvo pro místní rozvoj
MMR-NOK: Ministerstvo pro místní rozvoj - Národní orgán pro koordinaci
MV: Ministerstvo vnitra
NPO: Národní plán obnovy
OSZ: Odbor pro sociální začleňování
OZE: Obnovitelné zdroje energie
PS: Politika soudržnosti
R&D: Výzkum a vývoj
SFPI: Státní fond podpory investic
SKF: Sociálně-klimatický fond
SPR: Strukturálně postižené regiony
SRR: Strategie regionálního rozvoje
STEAM: Věda, technologie, inženýrství, umění a matematika
VFR: Víceletý finanční rámec
VRT: Vysokorychlostní trať

Endowment: fond s dlouhodobým kapitálem, jehož výnosy slouží k financování výzkumu

Housing First: Přístup k řešení bezdomovectví, který klade důraz na poskytnutí stabilního a trvalého bydlení jako první krok, bez předběžných podmínek, jako je například abstinence od drog nebo účast v terapii. Nejčastěji je využíván u lidí trpících dlouhodobým bezdomovectvím a komplexními potřebami, jako jsou duševní onemocnění, závislosti nebo zdravotní problémy

Housing Led:

Přístup, který také uznává důležitost stabilního bydlení jako klíčového prvku při řešení bezdomovectví, ale není tak bezpodmínečný jako Housing First – často zahrnuje určité předběžné podmínky (např. spolupráci s podporou, určitou míru připravenosti na bydlení). Není zaměřen výhradně na osoby s nejvyššími potřebami, ale může být použit pro širší skupinu lidí bez domova a podpora může být méně intenzivní nebo méně individualizovaná než u Housing First.

(Industrial) Chairs: Speciální výzkumné nebo výukové pozice (Chairs“) ve výzkumných organizacích, určené k posílení excelence v určitém oboru.

Key Emerging Technologies: Klíčové rozvíjející se technologie s vysokým inovačním a ekonomickým potenciálem – např. kvantové technologie, umělá inteligence, biotechnologie, polovodiče.

Knowledge valorization: Proces přeměny znalostí, dat a výsledků výzkumu na společensky nebo ekonomicky užitečné produkty, služby, řešení nebo politiky.

Matching fondy: označují fondy s kombinací veřejných a soukromých prostředků,

Mission oriented: Přístup k výzkumu a inovacím zaměřený na řešení konkrétních společenských výzev (např. klimatická změna, zdraví, obrana).

Proof of concept: Fáze ověření, že určitý koncept nebo technologie je technicky proveditelná a má potenciál pro další vývoj

RIS3: Strategie inteligentní specializace – národní a regionální plány, zaměřené na podporu výzkumu a inovací v oblastech s největším potenciálem

SMART cities: Koncept chytrých měst využívajících digitální technologie a data pro zlepšení kvality života, efektivní správu a udržitelný rozvoj.

STEP: Strategic Technologies for Europe Platform - nový evropský nástroj pro podporu investic do strategických technologií (např. čistá energie, digitální infrastruktura, obrana)

TRL: Technology Readiness Level - stupnice technologické připravenosti od TRL 1 (základní výzkum) po TRL 9 (plně ověřený produkt v provozu).